Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the ima-ges to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

N:R 37 (1340). 25:TE ÅRG. VANLIGA UPPLAGAN. LÖSNUMMERPRIS: 12 ÖRE.

IDUN

ILLUSTRERAD TIDNING FÖR KVINNAN OCH HEMMET

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

BITR. REDAKTÖR: ERNST HÖGMAN.

RED.-SEKRETERARE: ELIN WÄGNER.

SÖNDAGEN DEN 15 SEPTEMBER 1912.

Från konungens höstjakter

KONUNG GUSTAF ÄR SEDAN sina unga år en ifrig och skicklig jägare och har samlat många trofeer och många stolta jaktminnen. Årets jaktsäsong inleddes med älgjakt å Stjärnholms ägor i Södermanland. Stjärnholms ägare hertig d'Otrante mottog sin kungliga gäst söndagen den 1, men jakten tog sin början först på måndagen. Därunder nedsköt konungen själf tre älgar. Jakten, som var synnerligen lyckad, åsågs af prinsessan Maria, som nedrest till Stjärnholm.

På tisdagens morgon kl. 8 efter att ha hållit statsråd afreste konungen till Österrekarne. Jaktlyckan blef konungen alltjämt bevågen, då sex högdjur fälldes. På onsdagen jagades i Haddebo kronopark, därvid dock endast en råbock nedlades. Natten tillbringades i Pålsboda, hvarifrån det kungliga jaktsällskapet afreste till Skönnarbo tidigt på morgonen. Samma dag jagades i Folkströms kronopark, hvarvid tvenne älgar fingo bita i gräset. Från Pålsboda, där middag intogs gick färden till Kristinehamn. I automobil färdades konungen till Kungsskogens kronopark, där jakten började klockan 8 på morgonen. Icke mindre än sju älgar nedlades, konungen själf sköt en stor skofveltjur. På lördag middag var konungen åter i Stockholm och höll omedelbart statsråd. Redan på söndagen afreste konungen till Ljusne för att gästa kammarherre v. Eckermann. Äfven andra veckan i september ägnas åt jakten och längre in på hösten torde turen komma till de skånska jaktmarkerna.

1

2

1. Lunch i det fria. 2. På väg till jakten. Wiborgh foto.

Idun's Jubileum-Artiklar

DEN MODERNA LITTERATURENS alltför rikliga flöden göra att äldre författare af utmärkt förtjänst glömmas eller uppmärksammas mindre af nuliden än rättvist är. Fredrika Bremer utgör tvifvelsutan ett exempel härpå. Hennes namn nämnes visserligen med all aktning, det är sant, men hennes böcker stå tämligen

orörda på hyllan — om de ens stå där alls. De intressanta utdrag ur Fredrika Bremers brefväxling med en af hennes utländska förläggare, som dr Ruben G:son Berg här meddelar, skänka ej blott en inblick i författarinnans personlighet utan torde också locka läsaren att stifta bekantskap med ett och annat af hennes verk.

UR FREDRIKA BREMERS BREFVÄXLING.

DEN RIKHALTIGA BIBLIOgrafi, som bär titeln "Kvinnan inom svenska litteraturen intill år 1893" och förtecknar snart sagdt alla svenska författarinnor under denna tidrymd, finns det knappast någon, som kan ta upp täflan med Fredrika Bremer i fråga om notoritet utomlands — det skulle då vara Birgitta och Emelie Flygare-Carlén. Redan vid midten af 1830-talet hade mamsell Bremers rykte trängt utomlands. Hon tillhörde visserligen inte de författare, som påverka andra skapande andar, men väl dem som vinna en stor läsekrets i alla länder, och var genom öfversättningar och biografiska uppsatser vida känd ute i stora världen.

Fredrika Bremers förbindelser med utländska förläggare voro därför både lifliga och långvariga. Intresserade och varma vänner af hennes författarskap förde hennes talan snarast möjligt och tröttnade inte att framhålla hennes förtjänster. Till hennes förnämsta befordrare hörde Vilhelm Fredrik Palmblad. Denna energiska och mångsidiga man, som förmodligen haft få likar i vårt land i verksamhetsdrift, ägde ett godt omdöme och en teoretisk-praktisk begåfning af sällsynt omfattning. Trots stora svårigheter dref Palmblad en jämförelsevis mycket vidsträckt förlagsverksamhet, hvilken i förbigående sagdt gaf själfva den materiella grundvalen för de svenska nyromantikernas bokväsen. Till honom vände sig den unga mamsell Bremer 1828 med sitt första manuskript, den lilla samlingen "Teckningar ur hvardagslifvet", hvars titel man ansett symbolisk för den inbrytande realismen. Palmblad insåg debutantens goda gry och antog manuskriptet. 1830 gjorde han henne en kanske ännu betydelsefullare tjänst. Då hade hon fått manuskriptet till första delen af "Familjen H....." refuseradt af en stockholmsförläggare, något som gaf hennes självtillit en hård stöt. Emellertid vände hon sig ånyo till Palmblad, som antog boken och hade all anledning att vara nöjd härmed, eftersom den hade den mest lysande framgång.

Sedan åtskilliga år stod Palmblad i brefförbindelse med en af Tysklands förnämsta förläggare Friedrich August Brockhaus, hvilken han försåg med svenska korrespondenser och med hvilken han hade vidlyftiga kommissionsaffärer. Till Brockhaus skickade Palmblad 2 juni 1831 ett exemplar af Fredrika Bremers arbete, berättade att det gjort den största lycka i Sverige och förordade det till öfversättning. 16 sept. samma år återkom han till samma ämne med orden: "Har ni läst det och hur finner ni det? Skulle inte en öfversättning däraf löna mödan? Här äro alla tidningar fulla af beröm öfver den och vi trycka just andra upplagan af tredje häftet, ehuru det utkom först i maj, i en upplaga af 750 exemplar." Palmblad skref äfven högst berömmande om Fredrika Bremer i Brockhaus' "Blätter für literarische Unterhaltung" och i hans "Konversationslexicon". Emellertid var Brockhaus ohågad för att ge ut öfversättningsromaner, Fredrika Bremer uppmärksammades på andra håll och det dröjde flera år, innan Palmblads uppmaningar buro frukt. Sedan vardt emellertid Brockhaus hennes auktoriserade tyska förläggare, och det utspann sig en ganska liflig korrespondens mellan henne och Brockhaus.

Det första bref af hennes hand, som bevarats, innehåller en karaktäristisk självbiografi. 1841 förberedde Brockhaus en andra upplaga af "Grannarne" och önskade inleda den med några ord af författarinnan om henne själf, hvilket han meddelade henne i en egenhändig skrifvelse, som tillika innehöll uttalanden om hennes popularitet i Tyskland och hans egen lifliga uppskattning af Fredrika Bremers geni. Fredrika Bremer svarade på svenska med följande skrifvelse, i hvilken jag endast gjort några smärre uteslutningar.

Högädle Herr F. A. Brockhaus i Leipzig!

Er välvilliga och mig hedrande skrifvelse får jag hjertligen tacka för.

Som en lärjunge, hvilken gillas af sin lärare, så gläder jag mig öfver bifall från ett land, som jag har att tacka för oändligt mycket godt i lära och ledning. Och huru skönt vore det mig ej, om jag kunde, som Ni godhetsfullt smickrar mig med, bereda mina tyska läsare något nöje, i det jag af tacksamhet och villigt hjerta söker motsvara Er önskan i meddelande af ett och annat öfver min lefnad och gången af min bildning. Jag har ställt detta meddelande i form af ett bref till Er själf, min Herre, Tysklands störste och allmänt aktade Bokhandlare, och önskar att denna form ej må förändras, utan ber Er (om Ni för öfrigt gillar den lilla artikeln och vill införa den i den nya upplagan) ha den godheten att tillse det öfversättningen ingenting förändrar därvid, utan att den blir så trogen som möjligt, så i ord som anda.

På Er fråga, om jag är nöjd med D. Gans som öfversättare får jag svara, att jag tror hans öfversättning vara på det hela god och trogen. Meningen synes mig i allmänhet vara bra återgifven, men i småsaker, såsom benämningar, biord, lekande uttryck är öfversättningen ofta mindre lycklig. Flera tryckfel torde äfven ha insmugit sig som här och där alldeles förändrat meningen af vissa uttryck. Hvad öfversättarens misstag beträffar, så tillstår jag att det vore mig så ledsamt att öfverallt uppsöka dem, och så svårt att på detta afstånd meddela mig öfver hvad som kunde förbättra dem, att jag ej har mod att företaga detta arbete, så vida Ni icke vidare yrkar det. Men då dessa små fel hittills icke förhindrat böckernas framgång, så tror jag att de kunna anses såsom af mindre vikt.

Att "Nina" och "Strid och frid" utkomma inom samma år tror jag icke är lyckligt för någondera, ty naturscenerna i båda ha för mycken likhet att icke skada hvarandra när de komma ihop. Dessutom hör Nina till en äldre period. Den kom ut emellan "Presidentens döttrar" och "Grannarne". Den är en öfvergångsbildning, en tankarnes folkvandring inom mig, och torde först längre fram kunna betraktas och bedömmas ur en rätt synpunkt. Idyllen "Strid och frid", en frukt af mitt tre-åriga vistande i Norge och utkommen fem år senare än Nina, bör taga sig bättre ut, om den komme allena.

Då Ni, min högt ärade Herre, önskar upplysningar angående mina öfriga skrifter, så får jag bland dem nämna Trälinnan, en dramatiserad teckning, som utkom under loppet af år 1840 och som det skulle glädja mig att se af Tysk djup-blick betraktad. Af flera mindre stycken, som föregingo Familjen H., torde trenne, neml. De Ensamma, Förhoppningar, samt Författarinnan förtjäna att öfversättas på tyska. Hvad mitt närvarande arbete beträffar, så är det ännu inbegripet i ett chaotiskt tillstånd, och en lång arbetsvecka torde åtgå, innan elementerna ordna sig och däraf framgår ett harmoniskt helt... Jag ber att få betyga Er min uppriktiga erkänsla och högaktning!

Fredrika Bremer.

P. S. Härmed följer den äskade lefnadsteckningen.

Verehrtester Herr!

Ert bref har väckt hos mig känslor af nöje och tacksamhet, som jag ville kunna visa er genom uppfyllandet af er der yttrade önskan: att jag skulle meddela er något öfver

Prenumerationspris:

Vanl. upplagan:		Praktupplagan:	
Helt år	Kr. 6.50	Helt år	Kr. 8.—
Halft år	» 3.50	Halft år	» 4.25
Kvartal	» 1.75	Kvartal	» 2.25
Lösn:r	» 0.12	Lösn:r	» 0.15

Iduns Byrå o. Expedition, Stockholm, Mästersamuelsg. 45.

Redaktionen: Riks 16 46. Allm. 98 03. Kl. 10—4.
Red. Nordling: Riks 86 60. Allm. 4 02. Kl. 11—1.
Expeditionen: Riks 16 46. Allm. 61 47. Kl. 9—4.
Annonskontoret: Riks 16 46. Allm. 61 47. Kl. 9—4.
Verkst. direktören kl. 11—1. Riks 86 59. Allm. 43 04.

Annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:
25 öre efter text. 30 öre å textsida. 20 % förhöjning å särskild begärd plats.
Utländska annonser debiteras 50 öre med 20 % förhöjning å särskild begärd plats.

mitt lif och gången af min bildning. Men detta har sina svårigheter, då jag här blott ytligt kan vidröra ett i n r e, och i detta inre ligger dock det förnämsta af min historia. En gång, när jag ej mera är till på jorden, torde jag som ande gå der igen och säga menniskorna det djupaste af hvad jag lidit och njutit, älskat och lefvat. Må dock ingen härvid känna sig spökrädd. Ty om jag än i midnattlig timma kommer till en sökande och orolig själ, så är det blott för att göra dess sinne lugnare, dess nattlampa klarare, för att blifva dess vän och syster.

Emellertid må gärna en välvillig blick titta här och der genom förlåten som döljer ett i sitt yttre skick temligen vanligt och obetydligt lif. Den må gärna se att jag föddes vid Auras * strand och hade en god del af Åbo vördnadsvärda och vittra herrar akademici till faddrar, hvarutaf denna blick (om den har Siare-gåfva) torde spana någon rapport, något inflytande, som... jag har svårt att närmare utreda. Vid tre års ålder fördes jag ifrån min födelsebygd — Finland, och har derifrån bevarat blott ett enda minne. Det minnet är ett o r d, ett mägtigt namn; — i djupet af hedendomen nämnde finska folket det i fruktan och i kärlek och nämner det än i dag med samma, af kristendomen förädlade känslor; och ofta tycker jag mig höra det ordet i Thordönet, som går öfver den skälfvande jorden, eller ock i den ljufliga vind, som hugsvalar och vederkvicker den, det ordet är — Jumala.** Om Ni välvilligt följt mig ifrån den Finska till den Svenska jorden (der min far blef godsegare efter att ha föryttrat sina bruk i Finland), så vill jag ej besvära er att följa mig vidare under en barndom och ungdom, i det inre full af kaotiska elementer, och i det yttre visande den föga intressanta och mycket vanliga taflan af en familj, som hvar höst reser i täckvagnar från sin egendom på landet till sin våning i hufvudstaden, och hvar vår reser från sin våning i hufvudstaden till sin egendom på landet, och inom huset unga döttrar, som spela sonater och sjunga romanser, rita i svartkrita och läsa romaner, bildande sig på allt upptänkligt sätt och seende längtansfullt mot framtiden för att der både se och göra underverk. I ödmjukhet torde jag få bekänna att jag alltid såg mig som — krigshjälte. Och vill Ni kasta en blick in i familjekretsen, så se den församlad till en samfälld läsning, i en af de stora salarne inom den landtliga boningen, och märk, om Ni behagar, intrycket af vissa Tysklands litterära alster på en af döttrarna. Om man kunde dö af häftig sinnesrörelse, så hade hon ofelbart, under läsningen af Schillers Don Carlos, fallit stendöd från sin stol, eller snarare upplöst sig och svallat bort med hast i en flod af känslor och tårar.

Men hon öfverlefde denna fara. Hon lefde för att ännu mycket läsa och lära från ett land, som med skäl kan kallas Europas hjerta och ur hvars rika bildningsströmmar hon ännu i dag hemtar rik näring.

Vill Ni längre fram se in i hennes själ — se då huru en tung jordisk verklighet småningom drar sitt molntäckelse öfver lysande ungdomsdrömmar, se skymningen komma öfver vandrerskan tidigt på hennes väg, se henne ångestfullt sträfva att komma undan den, men förgäfves! Luften tjocknar som af tätt snöfall, mörkret tilltar, det blir natt. Och i den djupa, oändliga vinternatten hör hon klagande röster, från öster, vester, från djur och växter, från en döende natur, en förtviflande mensklighet, och hon ser lifvet med all dess skönhet, dess kärlek, dess klappande hjerta, lefvande begrafvas under fuktiga islager. Himlen är mörk och tom; — — det finnes intet öga, intet hjerta der ofvan. Allt är dödt — eller rättare, allt är döende utom — smärtan.

Kanske har Ni lagt märke till den betydelsefulla bild, hvarmed alla djupare mytologier begynna. Man ser i begynelsen en ljus och varm, gudomlig princip sluta sig till Mörkret, dimman (ur-fukten). Och ur denna omfamning af ljus och mörker, eld och tårar födes — en Gud. Jag tror, att något sådant föregår inom hvar människa, som födes till ett djupare lif, och något sådant föregick äfven med den, som skrifvit dessa rader.

Om Ni ser henne flera år senare, skall Ni finna, att en stor förvandling föregått med henne, Ni skall se det i långa tider tårskumma ögat stråla af outsäglig glädje; hon har likasom uppstått ur grafven till nytt lif. Hvad är det som vållat denna förändring? Ha hennes lysande ungdomsdrömmar gått i fullbordan? Är hon krigshjelte? Är hon segerrik i skönhet, kärlek eller ära? Nej! Intet af allt detta. Ungdomsillusionerna ha slocknat och ungdomens tid är förbi. Och likväl är hon nu ung på nytt, ty i djupet af hennes själ har skett befrielse; öfver dess mörka kaos har blifvit uttaladt ett: "varde ljus!" Och ljuset har genomträngt natten och upplyst äfven d e n, och med blicken stadigt fästad på den, har hon med glädje sagt: "du död, hvar är din udd? Du graf, hvar är din seger?" Mången graf har sedan öppnats och borttagit flera af dem hon ömmast älskat; mången smärta har låtit känna sin udd, och låter känna den ännu; — hjertat slår dock friskt; den mörka natten är borta. Ja, d e n är borta, men ej dess frukt, ty såsom vissa blommor öppna sig först om natten, så är det först i den nattliga stunden af ett stort lidande, som menniskosjälen öppnar sig för eviga stjernors ljus.

Kanske önskar Ni här höra något om mitt skrifveri. Detta tog sin början, då jag vid åtta års ålder, på fransk vers apostroferade Månan sålunda:

O corps céleste de la nature!

Och under större delen af min ungdom fortfor jag att i samma sublima anda skrifva hvad jag vill förskona äfven min fiende (ifall jag har någon) från att läsa. Jag skref drifven af unga känslors oro, skref som små vågorna i viken, upprörda af vinden, skrifva på stranden meningslösa spår, skref för att skrifva. Sednare fattade jag pennan af en annan impuls och skref — hvad Ni läst.

I dag, då jag står på gränsen till lifvets höst ser jag ännu omkring mig samma föremål som i mina första vårdagar, och är lycklig nog att (af många kära) ännu ega nära mig en älskad mor och syster. Ängarna som omgifva vår boning och på hvilka Gustaf Adolf mönstrade sin här kort innan han som befriare drog till Tyskland, äro icke mindre sköna nu för mina ögon än de voro det för barnaårens; de ha blott vunnit i intresse, ty deras gräs och blommor känner jag bättre nu.

För min egen framtid har jag blott en enda önskan, och den är: att kunna utföra det arbete jag föresatt mig, och hvartill mina hittills utgifna skrifter utgöra begynnelsen. Lyckas mig detta, skall jag en gång känna mig mindre oförtjänt än nu, af den mycknа godhet man visat mig. Och o m detta lyckas mig, så må de goda och redliga hvars bifall lifvat mig, till stor del tacka sig själfva derför. Huru hjertligt tackar ej jag dem!

Emottag, min ärade Herre, detta uttryck af min känsla, så för er som för era landsmän, och var försäkrad om sann högaktning och tacksamhet från

Fredrika Bremer.

Årsta den 3 maj 1841.

Själfbiografien är ju ett intressant och betecknande aktstycke från den brytningstid i författarinnans lif, då hon med Strauss' "Das Leben Jesu" framför sig beslöt att öfverge romanens form och vittna om sin personliga religiösa öfvertygelse genom "Morgonväkter".

*

Nästa år skrifver Fredrika Bremer och tackar för en samling böcker, som Brockhaus skickat henne i gåfva: "Jag har äfven rätt af hjertans lust skrutit med dem, haft dem uppställda på ett bord i mitt förmak, med de förgyllda ryggarne i vädret och sagt åt mina undrande och beundrande bekanta: 'En present från Brockhaus'." Tyvärr kan hon inte bifalla Brockhaus' önskan att få hennes arbeten i korrektur för att vinna försprång framför andra förlagsfirmor vid öfversättning, emedan en herr Robert Kittler i Hamburg redan erhållit ett villkorligt löfte härom och visat hennes mor och syster den största artighet vid deras besök i Hamburg 1840. Däremot vill hon med nöje uppfylla hans begäran om en autograf och textar prydligt på en lös papperslapp:

"Gif mig en stor tanke att värma mig vid och — dö!" har någon sagt. Christus har gjort det, att hvar ringa människa kan gå genom lifvet med en stor tanke i sitt bröst.

Fredrika Bremer.

Förlägen öfver att inte kunna tillmötesgå Brockhaus i hufvudfrågan, tackar hon ännu en gång för bokgåfvan: "Huru mycket godt och kärt har icke kommit till Sverige och äfven till mig från det rika varmhjärtade Tyskland! Ännu en gång innerlig tack för den glädje Ni genom dessa böcker skänkt mig!"

Tacksägelser för flera gåfvor af samma slag höra sedan till regeln i Fredrika Bremers bref. I december 1845 ber hon sålunda framförallt att få tacka för den af juristen Julius Edvard Hitzig och romanförfattaren Häring, mera känd under pseudonymen Willibald Alexis, utgifna samling brottmålshistorier: "Af böckerna har D e r n e u e P i t a v a l synnerligen intresserat mig, så genom berättelsernas halt, som genom det förträffliga sätt, på hvilket de äro framställda, den ädla anda, den psychologiska skarpblick, den kärnfullhet och kraft i språket, som äro utgifvarne egna, och som ställer dem själfva på en hög ståndpunkt som tänkare och skriftställare. Skada att dessa herrar synas obekanta med Sveriges kriminalhistoria! I denna förekomma fall, som i intresse och besynnerlighet kunna täfla med de märkvärdigaste af de Pitavalska och som väl förtjänade att af sådana man betraktas. För närvarande föregår här en ransakning öfver ett mål, mycket liknande det af Pitaval anförda under benämningen "der Schwartzmüller", men vida mer invecklad. Man kallar det "det Attarpska förgiftningsmålet".* Ända sedan i gryningen af Sveriges historia

---

*Namnet på en å, som löper genom Åbo stad.

**Finnarnas namn på Gud så i hedna- som i kristnatid.

*Ett på sin tid mycket ryktbart mål, om hvilket det 1846 kom ut två vidlyftiga skrifter, till hvilka den möjligen intresserade läsaren hänvisas.

ÖFVERROCKAR till Kr. 3.50 per styck är väl billigt? Sänd Eder fläckiga nedsmutsade öfverrock för kemisk tvätt och pressning till **Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg** och Ni blir förvånad öfver det goda resultatet.
Det är ej likgiltigt, till hvilken affär Ni vänder Eder, ty det är stor skillnad på kemisk tvätt och — kemisk tvätt.

KLIPPAN. *Modernaste Finpappersbruk.*
Specialitéer: *Finare Post-, Skrif-, Kopie- och Tryckpapper samt Kartong.* *Iduns textpapper tillverkas af Klippan.*

kung Agne höll bröllop med sin röfvade Brud och hon under sjelfva bröllopsnatten dräpte sin brudgum med den guldkedja han bar om halsen, ända sedan dess går ett drag af dystert tragisk romantik genom det enskilda lifvet i Sverige, så i slott som i hydda. Passionerna, en gång väckta ur den vinterdvala i hvilken de dock helst här dväljas, stanna sällan vid småsaker utan gifva sig ej förr än de i blodshämnden svalka sin Berserkalynne. Island, de nordiska skaldernas vagga, är ännu i dag en symbol på det nordiska folklynnet, i synnerhet i Sverige, Volkaner brusa under islagren.

Hvad de mäktiga utbrotten inom samhälls- och statslifvet vidkommer, så se vi på Frankrike och Tyskland, och på det senare landet isynnerhet för dem, som röra menniskans högsta andliga lifssfer. Måtte den stora rörelsen, som i denna krets nu der föregår, blifva oss ingen förharjande Lava-flod, utan lik den stilla Eldstod, som genom öknen och natten fordom lyste Guds folk på vägen till det förlåfvade landet, till frihetens och fridens land."

*

1848 lät Fredrika Bremer ändtligen Brockhaus få ett exemplar af hennes nya arbete "Syskonlif", innan det utlämnats i den svenska bokhandeln och utbad sig hans förlag. I arfvode önskade hon — tre exemplar af öfversättningen, hvilken i hennes namn skulle sändas till fröken Björnstjerna i Rom, grefvinnan Ida Hahn-Hahn — som besökt henne 1842 och gjort ett tämligen blandadt intryck — och fröken Sophie Wattenbach i Lübeck. "Ehuru denna upprörda, stormiga tid," skrifver hon på en mycket originell tyska, "torde vara föga egnad för gemytligare lektyr, vågar jag likväl hoppas, att denna bok, "Geschwisterleben", skall bli mottagen som en god vän i Tyskland. Ty den kommer som vän och är inte främmande för denna tids lif, väfnad och lidanden." Den utgjorde ju också en vändpunkt i hennes författarskap, öfvergången till tendensdikt. — En intressant notis i ett bref från 1854 meddelar, att en liten novell, The light-house, som varit tryckt i England, icke utgifvits i Sverige, emedan det svenska originalmanuskriptet genom ovarsamhet gått förloradt. I Sophie Adlersparres och Sigrid Leijonhufvuds utmärkta biografi öfver Fredrika Bremer berättas nämligen, att den i författarinnans "Efterlämnade skrifter" tryckta skissen "Blänkfyren" säkerligen ingått i någon publikation 1849, men ej kunnat återfinnas.

*

Honorarfrågan kommer allvarligen på tal i ett bref till Brockhaus från 1855. Hon skrifver den 10 maj och meddelar, att hon har en liten roman nästan tryckfärdig; dess titel är Hertha oder Geschichte einer Seele. "Boken kommer inte att omfatta mer än tio eller tolf tryckark. Hvarje ark skall, så snart det är färdigtryckt här afsändas till England, Amerika, Frankrike och Tyskland, nämligen till mina förläggare i dessa länder, så att öfversättningarna kunna bli färdiga samtidigt och boken öfverallt komma ut på samma gång." Detta klingar ju högst modernt och vittnar med sin solida kraft öfvertygande om hennes internationella ryktbarhet. "Om ni, högtärade herre," fortsätter hon, nu med en helt annan position än 1848, "är hugad att öfvertaga det tyska förlaget, ber jag er meddela mig detta samt de villkor, på hvilka ni i så fall vill gå in. Om jag kan antaga dessa, skall hvarje ark sändas till er, så snart det blifvit tryckt, med samma post, hvarmed det öfversändes till mina förläggare utom Tyskland."

Då Brockhaus var villig att öfvertaga förlaget och bad henne uppställa villkor, svarade hon den 5 okt. samma år, på samma gång hon sände det första, rätt länge försenade arket, med följande ord: "Den fransktyske förläggaren af min bok i Paris betalar 300 francs för hvarje upplaga på 1,500 ex. Om ni vill lofva mig detsamma i thaler eller böcker, så är jag tillfredsställd... Jag anhåller endast, att om ni vill ge mig honorar i böcker, att få själf välja dessa. Ty det är mig icke kärt att erhålla böcker, om de inte kunna vara mig kära eller värdefulla." På samma gång meddelar hon, att den "lilla romanen" svällt ut till mer än dubbla storleken och kommer att bli en volym på närmare 500 sidor.

På grund af denna bokens storlek önskade Brockhaus ge ut den i häften och anhöll i november att få göra början med de åtta ark, som hon dittills skickat. Hon vardt af ekonomiska skäl begripligt nog hjärtängslig öfver denna afvikelse från programmet och besvarade Brockhaus' bref i en lång epistel, som ankom till Leipzig den 10 december. Hon besvär honom vid hans heder att inte företaga något sådant steg, och säger sig inte kunna sända honom något mer ark, förrän hon fått hans löfte och hedersord härpå. "Jag måste också säga er," skrifver hon, "att jag först i dessa dagar står i begrepp att afsluta affären om denna min bok med min engelska förläggare. Och då de engelska förläggarna äro de enda i utlandet, som verkligen betala mig ett bra honorar (till och med ett större än hvad som kan betalas i mitt eget fädernesland), så måste jag taga bestämd hänsyn till deras förslag och fordringar. Dessa äro nu för denna gång, att den engelska upplagan af boken skall komma ut före den svenska och alla andra upplagor. Och då den engelska inte kan komma ut förr än i februari 1856, så måste den svenska och andra upplagor, som äro förbundna med denna, vänta öfver denna tid, hur länge kan jag ännu inte säga er, men skall förmodligen snart kunna säga er det; och det kommer då att bero på om ni vill ha tålamod och hålla jämna steg med den svenska upplagan, eller om ni finner detta alltför långsamt och vill fullkomligt afbryta all förbindelse med mig på grund af denna bok. Jag skall nu hålla inne en tid med tryckningen af boken i Sverige och skicka det öfriga af boken i manuskript till England. Det synes mig inte rätt och är mig inte angenämt, att min bok kommer ut tidigare i utlandet än i mitt eget fädernesland, men jag är inte rik nog att försumma engelsmännen, och sen skall ju Hertha snart också bli synlig i mitt eget land. Om ni vill dela samma villkor som den svenska Hertha, så skall jag hädanefter som hittills sända er arken, då de komma från den svenska pressen, och, om ni önskar, skall jag skrifva ett förord till er upplaga. Dock måste ni först lofva mig att inte ge ut min bok i häften utan på en gång början och slut. Jag ber er för min egen och min boks skull inte handla annorlunda. Denna bok behöfver mer än alla mina andra skrifter att bli läst och begrundad som en helhet."

Brockhaus skyndade att lugna den oroliga författarinnan med en försäkran att han inte skulle vidtaga någon åtgärd utan inbördes öfverenskommelse, och Fredrika Bremer tackade honom hjärtligt i bref af den 24 januari följande år. Det är nu uppgjordt, att den engelska öfversättningen skall se dagen i slutet af maj hos firman Arthur Hall & George Virtue, N:o 25 Pater Noster Row, London, men att den svenska upplagan först skall ges ut på sensommaren eller hösten. Hon måste därför råda Brockhaus att låta öfversätta hennes arbete från engelska för att inte behöfva vänta på de svenska korrekturen och möjligen bli förekommen af

En silfverbröllopsgåfva till Idun.

REDAKTIONEN ÖFVERRASKADES HÄROMdagen af en gåfva, som såväl genom sina vackra färger, sin fina doft och den älskvärda form under hvilken den gafs bragte oss stor glädje och vederkvickelse midt i det redaktionella arbetets mödor.

Gåfvan, af hvilken vi här tillåta oss meddela en fotografisk reproduktion, utgjordes af en smakfull silfverkorg fylld med härliga skära rosor och var sänd af en prenumerant på Idun sedan tidningens början, grefvinnan Stephanie von Wedel, riksståthållaren i Elsass-Lothringen, grefve Carl von Wedels maka, hvilken på detta sätt önskade uttrycka sin sympati för tidningen och dess sträfvanden med anledning af att den nu befann sig i silfverbröllopsåret.

I det vi härmed bringa gifvarinnan hela redaktionens varmt kända tack för den fina uppmärksamheten, tillåta vi oss på samma gång återgifva den gåfvan åtföljande skrifvelsen, som, daterad Stora Sundby, grefvinnans slott i Södermanland, lyder sålunda:

"Till Redaktionen af Idun!

Som jag erfarit att "Idun" firar "silfverbröllop" i år och eftersom jag under de gångna 25 åren med så mycket nöje alltid läst tidskriften, tager jag mig härmed friheten, innan jag lämnar Sverige, sända en liten korg med blommor härifrån åtföljda med ett: håll vänligen till godo med dem, samt med den lifliga förhoppning, att "Idun" ännu i många år blifver i tillfälle glädja sina läsare som hittintills.

Med utmärkt högaktning

Stephanie v Wedel

Hudens vård.
CREME SIMON · PARIS
Enda medel som gör kyn vacker och len utan att irritera huden.

IDUNS MODELLKATALOG
Oumbärlig för alla sömmerskor och för alla hem.
Sex rikhaltiga säsonghäften årligen. Koloreradt omslag.
Prenumerationspris 1.80 för helt år — 30 öre pr häfte.

någon annan tysk förläggare. Emellertid afstår hon under sådana omständigheter från alla honoraranspråk och beklagar det ytterligare dröjsmål, som uppstått, beroende på trassel mellan de engelska förläggarna och den bokhandel i Förenta staterna, som skulle öfvertaga den delen af den engelska upplagan.

I maj 1857 skrifver hon från Genève och bestämmer den ordning, i hvilken hennes skrifter böra ingå i den samlade tyska upplaga, som Brockhaus ämnade ge ut. Den är väsentligen kronologisk och förteckningen upptar sjutton delar, utom smärre skisser och uppsatser och dikter, som väl kunna bilda två små band. Hon minns dem likväl inte alla och ämnar inte söka samla dem tillsvidare. "Er önskan att jag skulle skrifva ytterligare en biografisk skiss öfver mig själf för er samlade upplaga af mina skrifter kan jag inte uppfylla. Öfver mig, mitt inre och yttre lif skall jag inte vidare meddela allmänheten något, förrän jag redan lämnat den jordiska skådebanan."

Nya band kommo till 1860, då "Lifvet i gamla världen" började ges ut i Sverige, England och Tyskland och Brockhaus ombestyr exemplar till hennes schweiziska vänner fruarna Leutwein och Forel och änkefru Vinet, till italienska och grekiska bekanta, främst grekiska drottningens hofpredikant, R. Hansen, och profesor Alexandros Rangabes. Fredrika Bremer var särskildt angelägen, att den del af hennes arbete, som behandlade förhållandena i Grekland, snarast möjligt skulle komma ut på tyska. I mars 1863 skrifver hon från Stockholm för att påskynda öfversättningen. "Ty förvisso skall boken," tillägger hon med en optimism, som ej såg rätt, "i hög grad bidraga .... att frigöra den tyska regeringen i Grekland — särskildt konungaparet — från den skuld som man vill påbörda den, och främja ett mera opartiskt omdöme om de senaste händelserna där." — Sedan Fredrika Bremer i maj 1861 lämnat Athen, hade nämligen konung Otto blifvit afsatt och utan motstånd, men under protester fogat sig i afsättningen. Någon vändning i opinionen till hans fördel kunde Fredrika Bremers skildring inte framkalla, men väl vittnade den om hennes tacksamhet för konungaparets mångfaldiga uppmärksamheter och vänligheter mot henne.

Den sista skrifvelse, som det stora Brockhausiska arkivet bevarar från Fredrika Bremer är dagtecknad den 13 juli 1864. Det är en på franska skrifven liten självbiografi — till trots för hvad hon skref sju år tidigare författade hon ju flera sådana. Ett par af dess meningar förtjäna anföras. Om sin lektyr som ung skrifver hon sålund:

"Les auteurs classiques Français, Anglais et Allemands firent de bonheur (!) ses delices. Elle ne saurait dire laquelle de ces littératures étrangères contribua le plus à son developpement, pas plus que l'abeille ne saurait discerner les fleurs qui lui ont fourni le plus de sucs pour la fabrication de son miel. Mais une inspiration vraiment féconde ne lui vint du dehors, que par l'amour de la patrie et par le reveil du génie scandinave qui eut lieu dans la première partie de notre siècle après les grandes guerres nationales."

Den åldrade författarinnans försäkran, att en verkligt fruktbar inspiration endast getts henne af kärleken till fäderneslandet och den nyvaknade nordiska andan i början af 1800-talet, bildar en högstämd afslutning på korrespondensen, som alltså inramas af självbekännelser. Den ger en karaktäristisk bild af svårigheterna för en berömd författare att under den litterära rättslöshetens tid erhålla arfvode för sina verk, som saklöst kunde stjälas för piratupplagor. Fredrika Bremers "Nina" utkom sålunda ungefär samtidigt på olika förlag i Berlin, Leipzig och Stuttgart, hennes "En dagbok" både i Hamburg, Leipzig och Stuttgart 1844. Brockhaus ägde viserligen en så stark ställning, att han något så när kunde behärska bokmarknaden; medan Stuttgartöfversättningen af "Grannarne" ej upplades ånyo, kunde Brockhaus skicka ut nya upplagor 1843, 1850, 1859, 1869, 1875, 1878 och 1886. I trots af denna betydande bokhandelsframgång klagade ju Fredrika Bremer öfver att hon endast i England erhöll afsevärda arfvoden. Säkerligen skulle redan för henne en Bernkonvention betydt högst väsentliga förmåner — hvilka hennes efterföljerskor numera lyckligtvis ej behöfva gå miste om.

RUBEN G:SON BERG.

Diktarbarnet.

ACK, TACKA DIN GUD, ATT DU ÄR SOM ett barn;
du må tacka din Gud uti natten
för hans bot emot ödets snärjande garn
i din dryck utaf lefvande vatten!

Se, Nornorna vrida af glänsande guld
din spånad från sländornas tenar,
och mörknar ditt öde till frätande skuld,
du med barnsliga sorger dig renar.

Se, hvad lifvet är glittrande solstråle-strödt;
hvar lekande vind kan sjunga!
Se, hvad jublande lif, där intet är trött,
och rytmerna lössläppta gunga!

Likt lärkornas vingar är hjärtats gång
emot saliga, solblåa höjder,
och solskenet sjunger sin barnsliga sång.
öfver aldrig sinande fröjder.

Som ett barn är du född, och som barn skall du dö,
som ett barn skall du rosig hvila.
Ditt lif såg du lekar ikring dig strö,
såg tanken blott lekverk fila.

De fula, de brusto för dödens hand,
men de skönaste med dig du förde.
Du leker bland stjärnor i dödens land
än med dem, som han icke förstörde.

Du skall leka som barn uti eviga år,
som det barn, till hvilket du föddes.
Din barnsliga glädje, din barnsliga tår
var det enda, som icke föröddes.

Ack, tacka din Gud, att du blef som ett barn;
du må tacka din Gud uti natten,
att till glädje han ledde det gungande flarn
uppå lifvets rytande vatten!

TORSTEN WILNER.

De uppryckta.

Skiss.

KLOCKAN VAR KNAPPAST 6 på morgonen. Med varsam hand lät fru Liana Heller gardinen i sitt sofrum gå upp, öppnade fönstret och lutade sig ut. Från viken kom vinden mot henne kryddad och rusande frisk. I en sekund fångade blicken en lysande blå hvälfning, ett vaggande ljusgrönt plan. En smula yr smålog hon mot allt det härliga därute — åt sina vänner hängbjörkarna kring den förnäma eken, åt vildblomstrens ostyrighet bland gräsen, åt rågen, som i morgonljuset steg uppåt som förklarad, åt klöfvern, som tycktes digna af must...

— Allra käraste lilla fläck af jorden, nu kan din sommarsaga inte bli vackrare, sade Liana sakta.

Hon började kläda sig. Då klöfs morgonstillheten af ett hväsande ljud på något afstånd.

Liarna... tänkte hon, ack det vackra... alltid kommer lien, skär knopp som blomma, mejar små ljufliga ängar af förgät-mig-ej, lägger det stoltaste strå till marken...

Just som hon fullbordat toaletten, hörde hon mannen från rummet nästintill.

— Kära barn, hvad skall du uppe att göra så tidigt? I dag kunde du väl behöft vara riktigt uthvilad.

Hon gick ut till honom.

— Har jag väckt dig? Så ledsamt.

— Inte alls. Jag kan blott ej begripa hvad som drifver dig upp så långt före din vanliga tid — du kan väl aldrig ha rampfeber? Han småskrattade.

— Inte just det. Jag vaknade tidigt och hade inte ro att försöka somna igen. Så kunde jag ju lika gärna ge mig ut att öfvervaka mina bataljoner. Du vet ju hur ny vår kokerska är.

— Men hon hade ju de utmärktaste betyg, och de åtta dagar hon varit här ha ju våra middagar varit förträffliga.

— Det är skillnad på hvardags- och festmiddagar, käre. Men det går nog bra, skola vi hoppas.

— Ditt värdinneanseende är väl vid det här laget så pass stabilt, att det inte gör bankrutt äfven om något skulle klicka. Är det ankomsten af för detta landshöfdingen som irriterar dig, eller är det öfversten?

— Ingendera synes mig vidare farlig, de äro båda så innerligt gifta och snälla.

— Hvad är det då? Han grep hennes vänstra hand och höll henne fast.

— Något som liknar vinden, jag vet ej hvarifrån det kommer eller hvart det far.

— Du är kanske inte kry? I hans röst kom oro.

— Det är jag visst. Hon lutade sig fram öfver honom och smekte lätt hans hår. Så försvann hon. Men återkom om en stund med ett rosigt och hvitt litet bylte på armen.

— Lillan ber att få hälsa godmorgon på sin pappa.

Mannens ögon fingo en fuktig glans. Han smålog ömt och gjorde plats bredvid sig åt barnet.

— Får hon hindra pappa, som har så mycket att sköta om i dag, tror hon det går an, Lillan?

— Det dår visst an, jollrade barnet och spelade med sina rosenfingrar på hans mustascher.

Fru Liana skrattade.

GRATIS äfven till Iduns *kvartalsprenumeranter* utdelas Med julnumret följer *gratisplanschen "UNGDOMSGUDINNAN HYLLAS"* af *Carl Larsson*. Skynda att pren. för 4:e kvartalet! **IDUNS JUBILEUMSNUMMER JULEN 1912** 48 sidor omväxlande o. intressanta text- o. illustrationsbidrag inom ett vackert omslag i flera färger.

— Ring på Kristine när du vill bli af med påhänget. Adjö med er.

Huset andades harmoni som vanligt. Vid den stora herrmiddagen bara bekräftades gammal erfarenhet. Men med vinernas arom steg en dubbelvåg af kulinarisk och sällskaplig belåtenhet allt högre och högre. Och öfver värd och värdinna duggade hyllningen som lätta blomblad. I skåltalen räcktes dem hela buketter: värden förenade i sin person de stolta egenskaper, som tillsammans kännetecknа den i allmänna värf och pliktuppfyllelse mognade mannen, den nationella hälsans vårdare; som enskild man hade han, af skäl som lågo i öppen dag, vunnit sådana sympatier, att man väl vågade säga, att den glada spetsgård som här omgaf honom var formerad af idel tillgifna hjärtan... värdinnan var den sanna kvinnan, kvinnan för hemmet, regerande drottning genom kärlekens allmakt. För den som här kände och såg denna trollmakts verkningar, blef all modern äflan efter något annat välde än mer osympatisk. Att få sola sig i värmen från sådana hem som detta, det hörde till lifvets önskemål...

Liana liksom sveptes in i en mild dimma, ur hvilken det ena manliga ansiktet efter det andra mellan de många talen och skålarna dök fram skimrande af ett stundens välbehag. Men själf hade hon en oförklarlig och gripande förnimmelse af att stå till hälften utanför alltsammans. De vanligen lugna blå ögonen glödde som svarta stjärnor, så onaturligt vidgades hennes pupiller, värmen burrade det ljusbruna håret och kom kinden att blomma. Allt detta i förening med den ljusa toaletten kom henne att synas ung och strålande, något som inte undgick bordssällskapet. Men maken tänkte: det där utseendet är jag inte riktigt nöjd med. Hennes på nyåret utståndna sjukdom har gjort henne hyperkänslig.

Efter middagen, då kaffet serverades under den stora kungseken, kom en liten hvitklädd trupp — två små gentlemän i sjömansdräkter, två ännu mindre ladies med rosaskärp — ditut för att presenteras för gästerna.

Denna fyrväppling — hvilken ögonfröjd! Gossarna mörkögda och käcka med hållning som sportsmän, de små flickorna — någonting mjukt och blondt och djupblickande blått.

Hela middagssällskapet affekterade en smula extas.

— Hvad skall du bli? blef den gifna frågan till gossarna, och man lyssnade vänligt intresserad till framtidsfantasierna. Man täflade om att få fatt i de små damerna, som näpet "höll af" den ena förtjusta farbrodern efter den andra.

— Om tolf, femton år, sade för detta landshöfdingen med ett kännarleende, är det de där små gullvifvorna, som lysa upp hela provinsen.

Och kretsen nickade instämmande.

Då slutligen alla gäster aflägsnat sig, gingo de båda makarna hand i hand nedåt parken, följda af den stora gårdshunden, som tyst höll sig intill dem. Sommarnatten tog dem stilla in i sitt ljumma halfmörker, slätande spåren efter dagens frestande timmar. Vattnet sof, träd och bommor andades ljudlöst äfven de, och de båda vandrarna började höra det egna lifsuret knäppa; från den ena handen till den andra strömmade styrka i växlande rytmik — dubbellifvets hemlighetsfulla tysta kraft, som spränger bojor och låter själarna se sig om i skönhet.

Tysta timme, fly ej så snabbt på dunkelblå vinge — borta, vänder du aldrig åter.

— Du har inte varit dig lik i dag — jag har ofta sett på dig, hvad är det, Liana? började mannen.

— Har jag inte sett ut som vanligt? Ack, jag har hela dagen haft en känsla af att jag sofvit ända hittills och att jag håller på att vakna —

—Du har visst inte sofvit, du har som en sol gladt oss alla, öfversten kom vid afskedet med en bunke fina komplimanger för den angenäma soldag han haft. Det har varit bra alltsammans. Bara du tålt vid all denna ansträngning, så är allt godt och väl.

— Det är inte på det sättet jag menar... alning har i dag stått fram för mig alldeles frigjodt från vanans bakgrund — du själf — barnen — hemmet — hela vår gemensamma lott i solen — vår obekantskap med skuggan. Det ligger skrämsel bakom sådant — förstår du mig?

— Jag förstår att du inte är riktigt bra, dina känslor drifver så i höjden, du har sannerligen fått köpa moderslyckan fruktansvärdt dyrt, det har varit tillräcklig skugga. Men din dagsbörda lättnar nu; i stället börja snart hundåren för mig — det blir att öka och öka arbetsbördan alltefter som utgifter för barnens uppfostran komma att stiga. I vår tid skaffar man inte sina barn en anständig position i lifvet med blygsamma summor.

— Och våra små döttrar, Peter, ingen af dem skall få växa upp som jag — som provinsblomma...

Mannen skrattade till. Men så kom det med sammanbiten energi:

— Jag vet hur du menar, och nog skall det bli sörjdt för dem som för pojkarna för så vidt jag får lefva.

Hon slöt sig intill honom som i ångest.

— Du har mig ju, du har mig, stark som en modern Simson — det kom ett stänk af otålighet i rösten, men strax blef den öm på nytt — hvad kommer din oro af i dag? Du är bestämdt inte bra, tänk om ditt onda håller på att komma igen, det är bäst du går in och lägger dig nu, jag ville röka litet till.

Liana vaknade vid att mannen stod färdigklädd bredvid henne.

— Hvad är det? Hon satte sig häftigt upp, och mannen tog plats på sängkanten.

— Du var så trött i går afton och jag ville inte ta bort din nattsömn med hvad jag hade att säga. Det är så — men blif nu inte ängslig — att Borgman i går i förtroende lät mig veta, att det inte lär stå rätt till i Levanterbolaget. Som du vet voro dina arfsmedel placerade där, då vi fingo dem. Det har sedan dess inte varit sådana tider att de papperen kunnat realiseras, jag hade annars lagt en del i villan här. Nu är jag tvungen resa upp till Nobacka för att höra mig om och planera för räddning af hvad som räddas kan. Jag måste ge mig i väg nu strax för att hinna komma med på snälltåget vid Losunda. Kommer igen i morgon. Oroa dig inte för den möjliga förlusten. I värsta fall reder vi oss med min lön — jag får tioårstillägg nästa år. —

— O, Peter, att du skall ut och resa... jag ville allrahelst följt med dig.

— Du behöfs bättre hos barnen, det här blir en så brådskande och otreflig färd i alla fall.

— Men hinner du ner till tåget? Hon kastade en blick på väggklockan.

— Åhja, våra nya bruna äro snabbfotade. — Somna nu in igen, du var så rysligt blek i går kväll, jag måste ta dig in till doktorn och höra hvad det kan vara, och så få vi fara bort och bada i augusti — du blir ju så tunn, slutade han, svepte det ceriseröda täcket om henne och slöt hene till sitt bröst. — Jag telefonerar från Nobacka. Adjö, adjö.

Han vinkade åt henne ännu i dörren, och sedan han stängt, öppnade han ännu en gång och ropade: — Tack för allt!

Han tänker på gårdagsfesten. Ack, om han fått vara hemma i dag — Liana suckade. Alltid är han jäktad, får hänga i beständigt!... Tänk om vi förlora våra pengar... det vore ju hårdt — nu kom hon ihåg hans besynnerligt energiska tonfall kvällen förut och förstod hvad han haft i tankarna. Men Peter klarar det nog, han reder upp både det möjliga och omöjliga...

Hon hade ingen klar mening bakom funderingarna. Hon hade för tolf år sedan lämnat ett välförsedt föräldrahem för att träda in i ett välförsedt eget hem. Att man i yttre måtto disponerade allt hvad man egentligen hade behof af, det var summan af hennes hittillsvarande ekonomiska erfarenheter.

Plötsligt somnade hon in på nytt och med ett leende i hjärtat.

Det är nu engång så: om vi ock förut hört dånet af det okända, det kommande — i samma ögonblick det skall framträda, stiger en hvit sky framför. Hvarför? Kanske barmhärtighetens änglar spänna ut sina sida höljen — —

Tre timmar senare gick Liana omkring i sitt hus, såg till barnen, vattnade sina krukväxter och gaf sina order för hushållet. Nu stormade kvartetten — Ivar, Peter, Marja och Lillan — in i salen till frukosten.

Det blef som en flock dufvor omkring bordet. Små armar och händer viftade som hvita vingar. Det lyste ur mörka och blåa ögonpar och små rosiga läppar snattrade:

— Jag är så hungrig... Vi ska köra hö... nej, jag ska följa med till kvarnen, det lofvade pappa i går... vi ska plocka smultron... vi ska... vi ska...

Barns mjuka gratie ger till och med åt ätandets rent animala förrättning sitt stänk af poesi. Så bekymmerslöst som himmelens fåglar plocka de in sina korn och jubla under hvar liten paus.

Mellan de öppna dörrarna direkt ut åt trädgården böljade sommardoften in i rummet som en melodi, ackompanjerad af kvitter från löfträdens gömslen. Gårdagsfestens blomsterprakt stod kvar på borden och salen behöll ännu något af stämningsatmosfär.

En telefonsigal.

— Kan Peter redan låta höra af sig — Liana skyndade själf till apparaten.

— Nej, han är inte hemma. — Ja, med snälltåget. — Ja. — Han kommer hem i morgon. Ja.

— Hvem var det, mamma? frågade Ivar.

— Det var farbror Borgman, som var här i går. Han ville veta, om pappa rest till Nobacka.

En ny signal.

— Återigen. Liana gick ånyo till telefonen.

— Nej — Ja, till Nobacka. — Han har inte telefonerat ännu, men det kunde han knappast ha hunnit. — Ja, jag skall ringa på så snart han låtit höra af sig.

— Så det ringer i dag. Hvad vill alla människor, sade lilla Marja, snusförnuftigt protesterande mot att frukostfriden störtes.

Ny ringning.

— Nej. Han for i morse. Ja, med sextåget. — Är det något särskildt? — Ja, var så god.

Nu hade Lianas ansikte mistat all färg. De båda gossarna sågo på henne med en vaknande undran. Hon satt orörlig kvar vid telefonen och grubblade. — Om Peter ändå vore hemma... Hvad betydde alla dessa frågor — hvad menade de — hvarför lät alla

röster så onaturliga — hade det händt något? —

Ny signal.

Med darrande hand lyfte hon luren.

Samma frågor, samma svar.

Men nu kan hon ej längre bära ovissheten.

— Har det händt någon olycka? Hennes röst är tonlös, en död röst.

"Tre stationer från Nobacka," eftersäger hon mekaniskt. Men barnen lyssna. Som i en dimma urskiljer hon fyra små ansikten framme vid bordet. Hon kan ej göra flera frågor.

Ivar och Peter stå som i spänning, Marja ser villrådig ut, men den lilla äntrar ned från sin stol för att tacka mamma för maten.

Men mamma är inte som förut, och Lillan blir skrämd som när det åskar.

Stelt blickar modern ut öfver barngruppen, nyss så full af lif och behag, nu träffad af något osynligt — liksom rummet. Nyss hade allting lefvat härinne — de höga fönstren åt morgonsolen, blommorna, välståndet... lifvet hade flytt i ett ögonblick. Dessa bord och stolar, dessa vaser och skålar voro icke mera delar af ett hem, de voro döda trästycken och glasskärfvor, dessa fläktande gardiner liknade... nej, nej! Hon visste ju ingenting.

Peter behöfde väl ej vara skadad fast det oerhörda inträffat... hvarför skulle just Peter vara en af de drabbade? Hur länge skall detta räcka? Om blott barnen ginge undan... Jo, nu ha de smugit sig ut. De blefvo rädda för den förvandlade, stumma mamma.

Och nu ringer hon och lyssnar till svaret om en järnvägsolycka — några skadade — ett par döda.

— Hvilka?

Det visste man inte ännu.

Skulle hon resa dit?

"N e j."

I detta bestämda "nej" hörde hon sin dödsdom och förlorade medvetandet.

Då detta återkom, stodo skräckslagna grannar omkring henne. Det oerhörda hade händt. Maken och fadern i detta hem skulle komma tillbaka som lik.

Gafs det en sommar? Röt novemberstormen utom villans knutar eller stod våren utanför och nickade med violer i håret — om allt sådant visste Liana intet. Skärt och grönt, toner och dagrar, allt gick henne förbi. Blommor — hvad var meningen? Jo, nu visste hon. Tag hit... tag hit! Flera, flera! Det blir aldrig nog vid den älskades fötter. Den lefvande fick allt för få, hon var aldrig frikostig nog, den döde — grafven — får alla hon kan skaffa.

— Mamma, hör di små fåglarna, ber en dag lilla Peter ute i trädgården och lutar sig en smula tveksamt mot moderns bröst. Mamma talar ju aldrig till honom nu, leker aldrig med barnen.

Liana rycker till. Sjunga fåglarna? I tystnaden omkring henne förnimmer hon intet ljud, hon lyssnar blott efter e n stämma, ett oförglömligt tonfall. Hon skall adrig höra det mera. Detta medvetande är outhärdligt. Hennes ögon äro torrare än sanden i öknen där daggen aldrig faller, och hon tror hjärtat mer förtorkadt än ögonen.

Men lifvets röster kalla, de ropa och skria. Man talar till henne om boupptecknings, om auktion och flyttning till stad, och ändtligen förstår hon hvad det är fråga om.

Och allting äger ju rum som måste äga rum. Boupptecknings formaliteter undanstökas. Det är som att ta af sig kläderna offentligt, tycker Liana.

I samma stund husfadern här drog sin sista suck blef hans lön indragen. Levanterbolaget hade gått omkull, och i denna jordbäfning blir nästan alltsammans af Lianas arf borta. Att behålla villan blir omöjligt. I den skall efterträdaren bo. Så gäller det nu först och främst att skaffa familjen tak öfver hufvudet.

Hvar hvälfver sig taket, som skall skydda hennes fyrväppling för storm och oväder? Liana betraktar sina händer. Hur flitigt ha de ej sysslat för att fyra små nötare alltid skulle vara prydliga. Hur känsligt ha de ej afvägt hemtrefnadens fina ingredienser. Men absolut okvalificerade äro de att resa fyra väggar. Men inte därför att de äro kvinnohänder, det inser hon. Hon erinrar sig två tre bekanta i hennes egen belägenhet, som tack vare sin tidigare yrkesutbildning — sin "förfulande täflingskamp med männen" — nu själfva byggt bo för sig och barnen och som sluppit få själssmärtans purpurröda dryck förorenad af ett proletärperspektivs grumliga bottensats.

En liten pension, en stackars liten rest af arfvet, det obetydliga, auktionen kommer att inbringa — se där hvad som skall hålla familjen öfver vattnet. Men den måste ju sjunka. När hon nu tänker på hvad som öfvergått mängden af hennes likar — "de uppryckta", kallar hon dem — ser hon deras lif i blixtbelysning. Mänskligt deltagande — i första smärtögonblicken så öfverströmmande, hade förflyktigat som blomdoft med nattvinden, de mjuka hänsynen för sorgens majestät hade stelnat till höflighet på afstånd. Umgängesförbindelserna? Inom några år har hon sett de uppryckta lika isolerade som om de bytt om världsdel. Det hade de ju också gjort. De hade lämnat sitt fastland och drefvo omkring för vind och våg på försakelsernas ocean. När hon nu tänker på det, så har hon visst aldrig sett "uppryckta" barn som vuxna — med den sorglösa ungdomsglädjens brokiga vimplar i topp på sina farkoster — löpa ut i täflan om pris, som själen begärt. Hur skulle de det förmått? Det fordras ju en strand att starta ifrån.

Hon kastar en blick i spegeln och möter ett nytt, främmande ansikte. På detta sätt såg "hon" inte ut, "kvinnan för hemmet, den harmoniska, sanna kvinnan". Hon ler en smula bittert. På mödrar ropar nationen ostentativt. Glorian om deras panna är så vacker, och mödrar vördas och hyllas. Men då mödrar förlora sin naturliga miljö, sluter nationen ögonen för deras förtviflade läge och vänder sig bort.

Låg det inte någonting besynnerligt bakom detta? Hon var så ovan att tänka igenom några problem, hon kände blott att det fanns en sida i tillvaron, i flickans och i moderns, som inte kunde förnöjas med madrigaler eller hymner.

Auktionsbesökarnas skara hade skingrats. Kvällen var höstlig och kall. Vinden brottades med träden. Rabatternas dahlior vaggade fram och åter som i vånda, och den uppstampade gårdsplanen företedde miniatyrbilden af ett slagfält — ingenting var kvar där annat än spillror.

Med en pälskrage om axlarna stod Liana därute och såg bortåt stallet. Där spände man för de bruna unghästarna. Den nye ägaren var i färd med att köra bort med dem från gården.

Ungdomen och styrkan dra härifrån och för alltid, tänkte Liana och förde omedvetet handen upp till sitt nu gråstrimmade hår.

Hon lät sina blickar afskedstagande fara rundtom — åkerfälten svarta och tomma, viken dystert blåsvart med chokladfärgad vass och döda näckrosblad, ekens krona brunröd öfver de gråtande hängbjörkarna — ödslig förgängelse hvart hon såg.

Hon gick in i huset.

Där var icke mera kvar af det engång så behagliga Hellerska hemmet än det nödvändiga för fem personer. Fyra små hvita sängar stodo rörande öfvergifna i ett af de tömda rummen. De barn, som skola sofva i dessa, få finna sig tillrätta utan omständigheter. Liana har känslan af att i dag vara trampad af en oräknelighet leriga fötter. Nyfikna kalla ögon och undersökande tummar ha värderat och vändt allting. Nu är allt bortbrändt, som gjorde detta till hem. Nu är det blott en bostad ledig till inflyttning för nästkommande. Det är ett dödt hus, där för henne lif aldrig mera kunde blomma.

Pianot stod uppslaget. Man hade försökt dess ton, den var vacker. Då Liana skulle lägga ned locket, råkade hon slå till ett par tangenter. Ett klagande ljud fyllde det tomma rummet, och hunden, som tagit sin tillflykt under instrumentet, började tjuta. Dessa obetydligheter blefvo med ens för mycket för Liana. Hon föll ned på pianostolen och grät som aldrig förr.

De fyra barnen kommo in för att ta godnatt.

— Mamma, lilla mamma, sade de alla om hvarandra och räckte fram sina små ansikten för att bli kyssta.

Af hvad som händt förstodo de knappast mera än att allt var förändradt.

— Hvarför skulle pappa dö? frågade lilla Marja allvarligt. — Jag vill att han skall komma igen, tillade hon klagande.

Liana samlade den lilla flocken i sin famn och ville därpå följa barnen till sofrummet.

— Få vi marschera? frågade Ivar en smula skyggt. Sedan pappas tid hade det varit slut med alla gymnastiska och militära öfningar.

— Marschera ni, små vänner, svarade Liana med ett blekt leende.

Där trampade nu de små i två led med taktfasta steg gång på gång genom de öde rummen i månskenets grönbleka dager.

Liana, redan lyhörd på det sätt som är eget för vana vandrare på via dolorosa, hörde stegen af otaliga fötters frammarsch i dunkel och skugga utan flaggor och musik. Hur oändligt vid hade icke världen blifvit sedan hon lemmades in i de hörandes samfund, i hvilket man bittert eller ömt minns de döfva.

I dessa lätt räknade minuter, medan barnen marschera, får hon ett lifs förnimmelse — den första lilla strimman ljus tär sig genom dunklet. Hade hon inte sett somliga af "de uppryckta", de där som aldrig fått vara unga, med ett hemlighetsfullt leende på läpparna, ett vackert leende, som hon nu kunde tyda som "jag förstår"? Kanske skulle Peters och hennes barn bli bland de där pilgrimerna, som världen behöfver, dessa som så naturligt räcka ut en hand åt den snafvande, förband åt en sårad, en blomma åt den som tror sig glömd.

Fanns ljus här? Eller hvar?

Det måste, måste stråla någonstädes framom syngränsen. Hvar och en har sin ensamma väg dit fram. Och leden bestämmer ju Gud. Men rastställen skulle människorna bereda hvarandra, tänker hon, medan hon under omsorger och kyssar bringar sina egna små vandrare till nattens ro.

GERTRUD RUNCRANTZ.

Idun

Paris

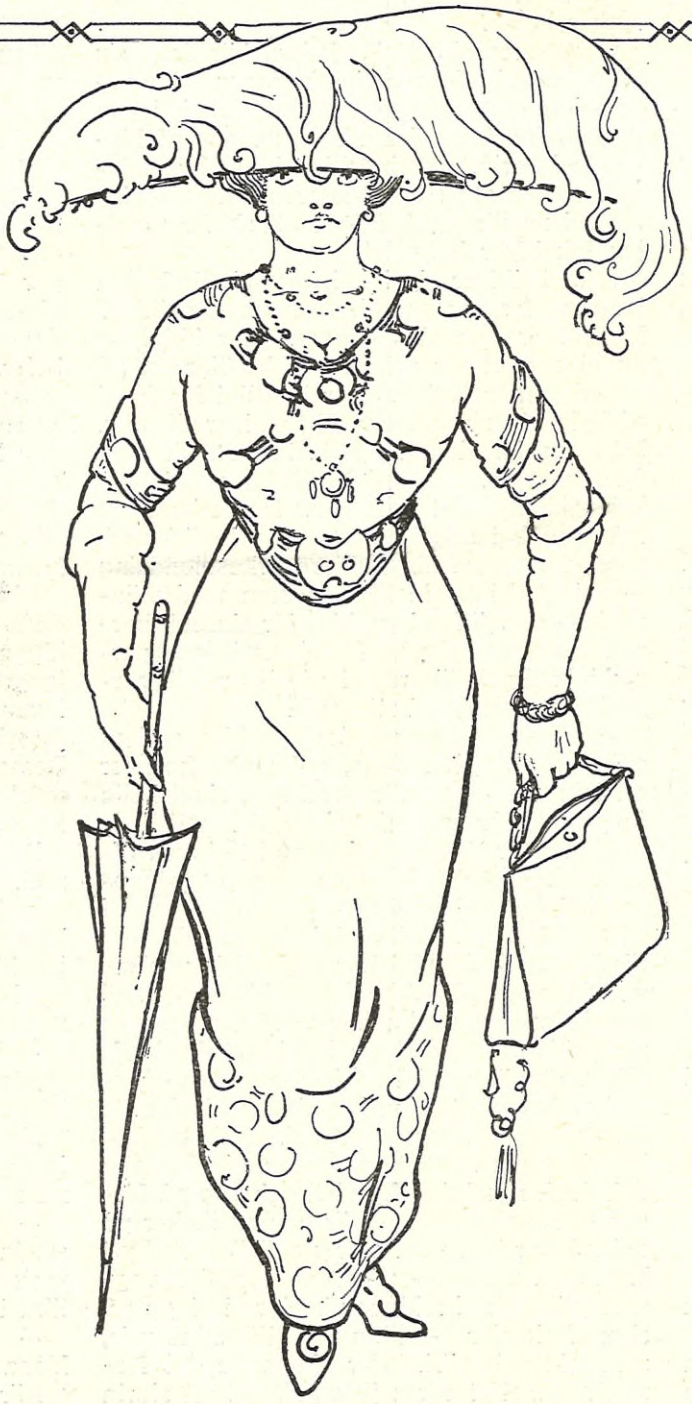

Berlin

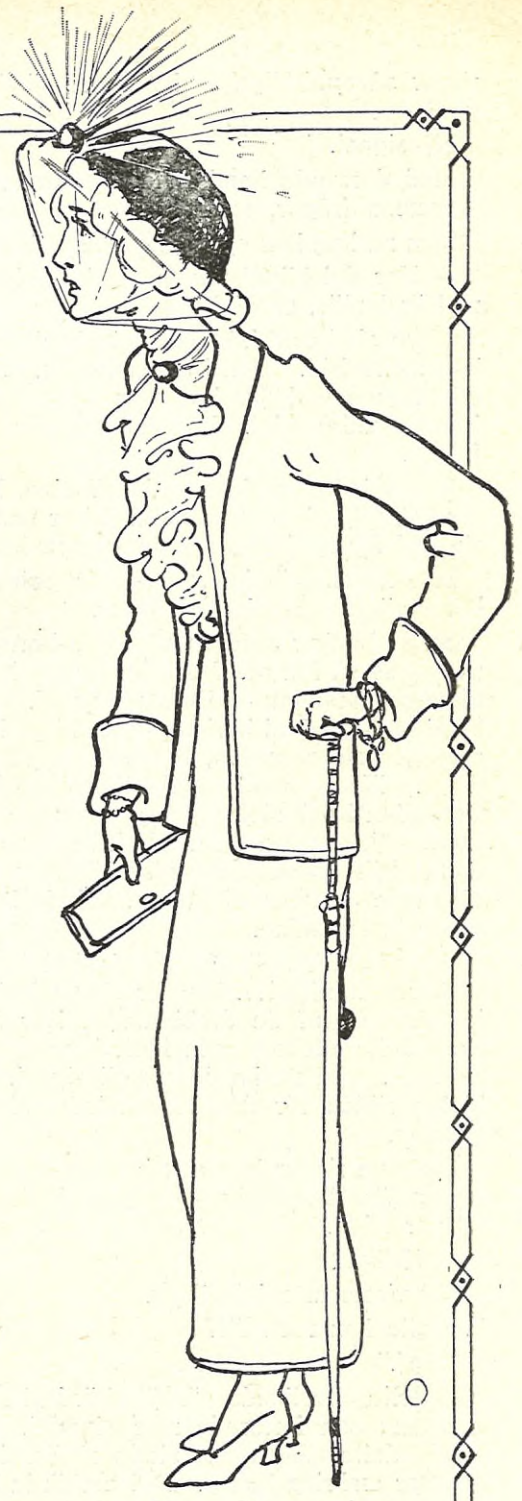

London

DEN RESANDE, SOM I FÖLJD BESÖker Berlin, London och Paris, kan äfven vid en flyktig mönstring märka att kvinnotyperna i Europas tre hufvudstäder på ett slående sätt skilja sig från hvarandra. Inte bara som rastyper med olika ansiktsläggning och olika anlag för fetma — hvar och en af dem drar ur det rådande modet just det som faller just henne i smaken — och det blir olika nog.

"Die Frau" på Berlins gator seglar fram i samma pösande volym som för tio år sedan. För henne existerar intet mod i fråga om omfång kring barm och höft. Annonserna om "ein schöner voller Busen" trängas i tidningar och tidskrifter lika tätt som förr, trots att man i modestaden Paris med alla till buds stående medel söker minska volymen. I den glödande atmosfär, som Berlins asfalt utdunstar i heta sommardagar, trifs hon inte i någon sorts promenaddräkt. En färgrik, bårdprydd klädning omsluter de böljande formerna, medan anletsdragen uttrycka svårigheten att bära den väldiga hatten i just det läge som plymens fall fordrar. Hattarnas former och volymer kunna växla i Paris och London — i Berlin är jordmånen alltför fruktbar. I fem år har Berlinerhatten varit i en enda kontinuerlig tillväxt. Och icke endast den alltid pannkaksformade stommen. De härligaste sydfrukter och plantor trifvas på Berlinerdamens hufvud som under Syditaliens sol, och pleureusernas strån kunna numera mätas med alnmått.

Vore inte kjolarna så snäfva just nu, skulle två engelskor kunna få hvar sin tailor made af en Berlinerdams klädning. I London gäller det för skönhetstypen "inget öfverflöd". Innesluten i minsta möjliga mängd tyg af diskret färg drar ladyn långsamt fram, medan bakom ett tätt hvitt flor det förnämt vemodiga anletet knappast kan skönjas.

Sina små snabba fötter sätter "la Parisienne" säkert mot sin egen stads gatstenar. Det märks att det inte lönar sig att diskutera med henne eller någon annan, att inte hon skulle vara världens förnämsta kvinna. Ett gladt och friskt leende öppnar de målade läpparna, de tuschade ögonen ge både

skyldiga och oskyldiga blickar, och om äfven Poirets omtalade "nouvelle ligne" föreskrifver en enda mjuk, rund båglinje, kan hon inte låta bli att i stolt självmedvetande skjuta fram sin välbildade barm och svanka ett litet, litet grand med den smärta ryggen. Kjolen är väl lika snäf som den engelska ladyns, men de sista af de hundrade knappar som pryda den tycks af misstag glömt att knäppas, och visa de hvitskaftade blankskinnskängorna.

Bland de mer eller mindre "intressanta" ansikten, som hvitmenade och med stora panascher kring luggfrisyren fylla Paris' teatrar blickar den franska unga flickans förtjusande hufvud fram. De unga alltför högljudda misserna på Londons teatrar med sitt välskötta hår och sin härliga hy, som slita upp sina gamla balklädningar under den eleganta teaterkappan, eller Berlins litterära konstälskande ungdom i blus och kjol hos Reinhardt, verka aldrig så sympatiska som den äkta franska "jeune fille". Lugn, uppmärksam och söt sitter hon där, och vemodigt är det att på platsen bredvid henne se den artificiella typ hon oftast utvecklar sig till.

Dessa linjer afse inte att beskrifva modedamerna från Auteuil eller aristokratiens praktblommor från Carlton och Ritz tésalonger — de önska endast ge en bild af genomsnittskvinnan i de olika städerna, kvinnorna, som synas på alla gator vid alla tider, kvinnorna, som bo i de miljontals husen vid de tusen gatorna.

OLGA RAPHAEL-LINDEN.

Vår moderna husmoderskola

NÄR VI HUNNIT UPP I JUBILEUMSÅLDERN, är det brukligt att vi stanna en stund vid de milstolpar på vägen, som bära mera betydelsefulla årtal, och kanske vira vi själfva eller våra vänner till och med en liten krans kring stolpen. Men sedan fortfar lifvet som förut, och sällan händer det väl, att den nya lifsperioden börjar med uppfyllandet af våra högsta önskningar. En som har det så afundsvärdt ställdt, är emellertid fru Elisabeth Ostman-Sundstrand, som just i dagarna börjar sin husmodersskolas elfte år. Men när föreståndarinnan för en husmoderskurs har en dröm i lifvet, så måste den naturligtvis ta formen af ett idealkök. Och det är också precis hvad man kan kalla det tempel, där fru Ostman nu tar emot sina afundsvärda elever.

Iduns läsarinnor som i tio år haft möjlighet att hvarje vecka fly till fru Ostmans köksalmanacka och i hvarje bekymmer till hennes hjälpreda, och som på sistone också fått kontentan af hennes husmoderliga visdom i Iduns kokbok, torde gärna följa med de fem trapporna i byggm. J. F. Göranssons nya vackra hus Klarabergsgatan 40 för att se sig om i husmodersskolans lokaler. Dörrarna till höger och vänster i

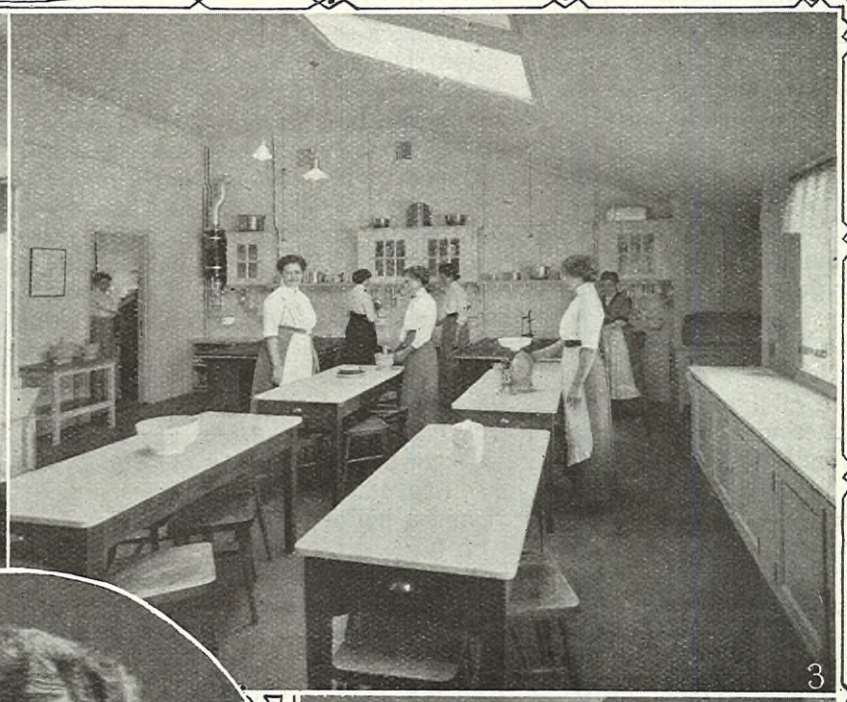

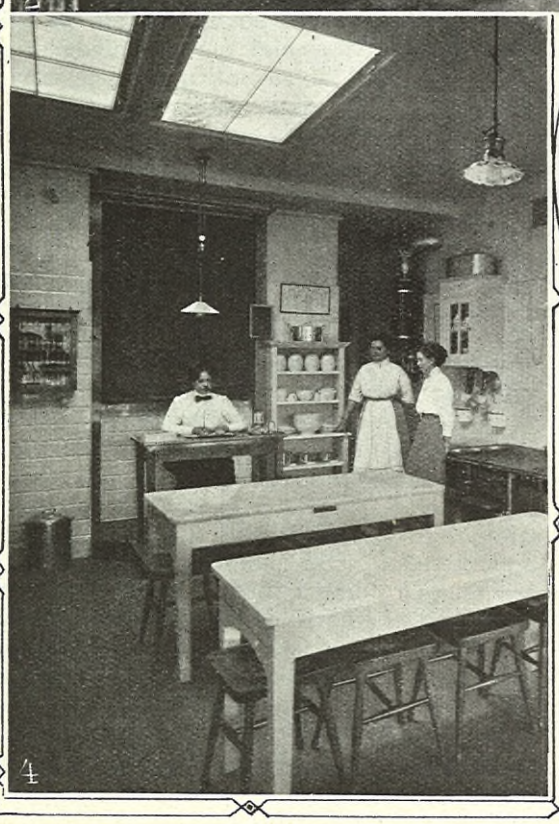

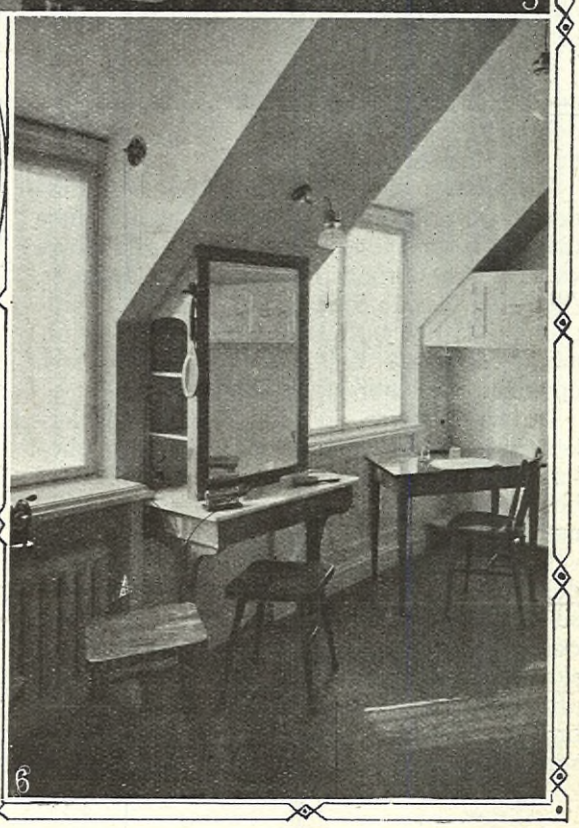

1. Grupp af lärarinnor, stående: Elin Carlsson, Jane Larsson, Stina Hofrén, sittande: Edla Sundin, Karin Langenskiöld. 2. Matsalen och salongen. 3. A-kursens kök. 4. B-kursens kök. 5. Elisabeth Ostman-Sundstrand. 6. Elevernas toalettrum. A. Blomberg foto.

den marmorbelagda förstugan leda till A- och B-kurserna, som undervisas parallellt och tillsamman kunna mottaga omkring 40 elever. Hvarje kurs har sin rymliga tambur, sitt stora kök med serveringsrum och matsal. Gemensamt för bägge kurserna är köket för beredning af charkuterivaror, bakrummet, det präktiga omklädningsrummet samt tvättrummet och duschrummet.

Genom att hyra en ännu oinredd våning har fru Ostman kunnat disponera det stora utrymmet efter behag och inreda allt i minsta detalj efter alla de önskemål som formats under de många årens praktik. I detta arbete har non haft hjälp af sin man, ingenjör K. Sundstrand, som gjort upp alla ritningar, och resultatet af detta samarbete kommer verkligen så nära idealet, som man kan i denna världen. Redan när man träder in i det största köket, där ljuset kommer in från taket och från de breda fönstren, stämmes man till andakt, som inför ett konstverk. Hvitare kan intet vara — — Mot väggarnas hvita kakel och bordens isgrönhvita marmor, det hvita porslinet i vasken och de silfverhvita aluminiumkärlen står kopparns blanka röda, den svarta taflan och de fristående spislarna, som måste vara lika blänkande svarta, som allt annat skall vara hvitt. Gå vi sedan till detaljerna finna vi än det ena, än det andra, som uppväcker vår beundran. Vi vrida på kranen i varmvattensvasken, i samma ögonblick tändes lågan under varmvattensbehållaren uppe under taket och släckes sedan när man skrufvar till. De två rivalerna gasspis och vedspis stå bredvid hvarandra och fru Ostman ger utan ett ögonblicks tvekan företräde åt den förra. Värmen i en gasspis kan ju modereras med långt större känslighet än i en vedspis, liksom den uppvärmes fortare, och förstår man sig på att sköta den rätt, som eleverna nu få göra, så lär gasen ställa sig betydligt billigare än veden. Det är Stockholms gasverks modell, som här användes, tillverkad och försåld hos Bolinder. Äfven bakrummet, som är inredt som ett litet mönsterbageri, har gasspis. I serveringsrummet lägga vi märke till värmeskåpen för tallrikar, en inrättning som måste väcka alla husmödrars afund. Fru Ostman har tagit många de moderna tekniska hjälpmedlen i sin tjänst, som gå ut på att underlätta det husmoderliga arbetet och det är ju endast hvad man väntar sig af en framsynt husmoder, men då man i omklädningsrummet finner en elektrisk lockkrusningsapparat för elevernas räkning, då tycker man att klimax är uppnådd.

Som hjälp i arbetet har fru Ostman icke mindre än fem lärarinnor: en hufvudlärarinna och en biträdande lärarinna i hvar kurs samt en bakningslärarinna.

Matsalarna där eleverna intaga sina middagar, och där de få lära sig alla borddukningens raffinemang ge intryck af att tillhöra vackra och dyrbart inredda privatvåningar. Alla besökande lägga märke till de i väggarna infällda buffeterna, ett nytt och utmärkt sätt att använda det utrymme som uppstår i våningar med brutet tak.

De unga damer, som här i detta mönsterhem lära sig hushållskonstens alla hemligheter från diskning till dukning af ett festligt bord, från hafresoppa och strömming till majonnäs och glasser, gå naturligtvis ut i lifvet med ett ideal i fråga om ekonomiafdelningens anordning i våra våningar, som sällan eller aldrig realiseras. Detta vet också fru Ostman, men hon tror icke, att det skadar att ha ett högt ideal. Och hon tror att fruar med höga ideal böra kunna bibringa arkitekter och hyresvärdar något af samma lifssyn.

Iduns

Göran Armsköld memoarer.

Af OSCAR WÅGMAN.

DENNE FÖRFATTARE ÄR INGALUNDA ny för Iduns publik, ehuru han nu först framträder under sitt verkliga namn. Hans föregående båda berättelser, "Carmela" ohe "Den starkaste", voro signerade Sten Stensson och väckte genom den liffulla och säkra skildringskonsten stort intresse hos vår läsekrets. "Göste Armsköld memoarer" kännetecknas af samma friska, lefvande stil, hvarjämte själfva tidstonen synes förträffligt iaktlagen. Angående författarens personlighet tillåta vi oss nämna, att han är kyrkoherde i Östergötland och att hans talangfulla penna äfven framträder i ortspressen.

PÅ BORDET FRAMFÖR mig ligger ett gammalt skrifvet häfte, funnet bland utkastadt skräp på en vind. Papperet är groft, bläcket urblekt, nästan gult, skriftdragen otympliga samt ingalunda lätta att uttyda, det hela fläckadt af fukt och inpyrdt med en lukt af mögel. Man undrar dock ej häröfver, då man af innehållet utröner, att häftet härrör från en gammal man, mera van vid svärdet än pennan, som någon gång på 1650-talet, sannolikt 1656, däri nedskref en del af sina upplefvelser.

Skrifvaren var i lifstiden välborne herr ryttmästaren Göran Armsköld till Ekäng Bålnäs. Lamskjuten vid Dirschau 1627 tillbragte han sin återstående lifstid på sina gårdar i Asby och Malgesanda socknar vid sjön Sommen, förde där ett kraftigt regemente och ett gästfritt hus samt afled 1657 omkring 72 år gammal.

Hans framställning har för att bli vår tid njutbar måst undergå en viss retusch. Stafningen har ändrats till nu gängse bruk, en del af de ymnigt förekommande, delvis förvridna utländska orden ha försvenskats, otympliga, tyskan härmande konstruktioner förenklats, en del utvikningar från ämnet uteslutits. I öfrigt har den gamle krigsbussen fått använda sitt eget vis och sitt eget språk.

Titeln liksom afdelningsnumren äro utgifvarens tillsatser; manuskriptet saknar allt dylikt kram.

Härmed må den gamle ryttmästaren själf tala.

1.

I kök, bakarstuga och brygghus ränna pigorna af och an med buller och bång, som vore det domedag och intet bara julaftonens morgon, och drängarne trafva den sista julveden på vedbacken; men i min länstol måste jag, genomstungne och genomskjutne gamle man, sitta i ensamhet med podagran till enda camarade och fördrifva de långa stunderna så godt det går och mitt ingenium förmår. Min kære son Olof Armsköld är med kunglig majestät i Påland, där Gud gifvit honom lyckona i händer, så att han med kompaniskrifvaren Asp kunnat sända hem till sin goda hustru på Sjövik såväl guld och silfver, altarkar och sammet som hvad mer krigslyckan kan gifva en modig buss till lön för hans slit och möda, — min dotter Brita sitter i sitt beklagliga änkestånd borta på Näs, Anna är med Ulf'en, sin man, uppe i Stockholm, och Elsa har sitt hushåll och sin ansenliga barnskara att se till. Hela timmen har jag stått vid fönstret och beskådat, huru vågorna tumla om med hvarandra ute på sjön, och trott mig stå som reserv med min ryttarfana uppe på en kulle och åse en skärmytsling nere i Preussen; de svarta böljorna med hvitt på toppen äro de svarta pandurerna med sina hvita fjäderbuskar, och de storma fram, som ville de rida neder hela världen, men Aspanäsklipporna äro de svenske, som bestå sin dust i alla väder, och mot dem vågkammarne malas i smulor, dyka ned och förintas. Sådant att se likar en gammal krigsman väl, men man kan intet hela dagen koxa på slikt, och därför har jag satt mig ned och fattat fjädern att skrifva. Wäl blifva bokstäfverna mest som skörstakar, ty fingrarne äro styfva, och två leda allsintet — jag liknar däri salig kungen, den store Gustavus Adolphus, som nu, Gudi vare äran, står bland helgonens tal inför Guds och Lammets tron —, men jag har alltid varit en god skrifvare, och skulle ett regementsförslag eller en relation sättas på papperet, plägade alltid min öfverste, herr Herman Flemming, ropa: "hvar har jag min sekretarius, Armsköldén?" och så måste jag däran, ingen annan dugde.

I förstone var jag sinnad att beskrifva de fältslag, rencontres, belägringar, stormningar, skärmytslingar och reträter i hvilka jag varit med — de sista hafva då, Gudi ärad!, ej varit många — men jag befarar, att tid och tålamod äro mig för knappa till ett så stort verk. Nu har Gresilia, min dotterdotter och ögontröst, så ofta bestormat mig med frågor om sin mormor och de märkliga omständigheter, som förde henne samman med mig i ett kristligt, ljufligt, endast alltför tidigt upplossadt äkta förbund, om hvilka omständigheter barnet visserligen hört åtskilligt grunkas men intet visst fått lära, så att jag beslutit nedskrifva på papperet en sannfärdig relation därom, min saliga, äreborna och ärbara husfru till hedersupprättelse och alla onda tungor och gemena klaffare till utskämning.

Min fader, Anders Göransson, var allenast en simpel bonde här på Ekäng men af ärlig släkt och hade samlat en god pänning på kistbotten samt äfven satt ut en och annan daler på bygden i lån. Nu är hvar man kunnigt, att gäld lättare göres än betalas, och så hände, att min fader en dag vid juletid 1604 manade mig och sade: "Spänn på dig skidorna och far ned till kyrkoherren i Ryd, herr Måns; redan vid mickelsmässa skulle han gengäldat mig för två rosennobler, som han lånat, och en bomsadel, den han köpt, men han är en trög betalare, och du skall kräfva honom samt intet vända igen utan med pänningarne i pungen."

Jag var den tiden en blutjunger Kerl och de få milen voro mig som intet; hos prästen fick jag godt mottagande men måste stanna i prästgården, medan han red kring bygden att låna hvad som tarfvades att inlösa skuldsedeln med. Så kom sig, att jag först i kvällningen dagen före julafton kunde begifva mig af från Ryd, tagande vägen hemåt öfver Lögarens is. Månen var i ny, så att det var skäligen ljust; för vargarnes skull, hvilka det året jämmerligen grasserade, bar jag mitt rör i en rem öfver skuldran.

Jag hade just hunnit Risöns udde, då jag

strax till vänster hörde vargtjut och varseblef två mörka skuggor, hvilka satte af öfver isen, den ena efter den andra: ett rådjur, som förföljdt af en varg sprang för lifvet uppåt Sundsön till.

Jag var flinkare den tiden än nu; i ett hade jag röret i näfven, och när vargen strimmade förbi mig, smällde skottet, och där låg gråfot med buken i vädret. Mellertid fortsatte rået in i sundet mellan ön och fastlandet; det var dock ett för godt villebråd att låta förfaras, hvadan jag laddade på nytt och skidade efter, men kom i håll först vid Eds båtskjul. Där gick rået samma väg som ulfven förut.

"En skön stek till Staffansdagen," tänkte jag och skulle draga fram knifven att öppna djuret, då jag greps bakifrån af en karlnäfve, som höll mig fast i nacken, så att jag satt som i ett skrufstäd.

"Nu lär den fule taga dig, vildskytt, som jagar på en adlig frus mark," skränade en röst i mitt öra. "Jon djurkarl, kom hit med ett rep! Kommer intet den här att äta julmat i fru Annas källare, vill jag intet heta Måns."

Det halp intet, hur jag slet och drog och slog omkring mig. Där voro två karlar om mig, enhvar äldre och starkare än jag; så måste jag bunden gå med upp till Ed. Där lyste i storstugans fönster, och snart stod jag därinne framför fru Anna Bagge*, Måns Olofsson Stjernbjelkes efterlefverska, om hvars stränga regemente jag ofta nog hört talas.

Hon satt jämte ett par pigor vid spiselbrasan och kardade ull, då Skägg-Måns och Jon djurkarl, de båda männen, som tagit mig fatt, förde mig in och förtalde, hvad som timat.

"Ho äst du?" sporde hon, sedan hon en stund utan ett ord synat mig från topp till tå med sina skarpa grå ögon. Jag sade henne det.

"En bonde, en vanbördıng och en pojkvasker understå sig att fälla skott inom mina råmärken! Vet du, att det kan kosta din hals eller åtminstone ditt ryggbast?"

Mitt blod kokade i mig, att hon nämnde mig vanbördıng, men än mer att hon kallade mig pojke; jag var ju hela nitton år. Jag svarade nog hetsigare än klokt var, men unga tuppar gala högt, som man vet. Hon bevärdigade mig ej vidare med ett ord utan stoppade en tapp ull i kardorna och begynte karda, medan hon sade till Måns: "Fös in skalken i rofkällaren! Han är het och får svalka sig där. I morgon vilja vi hålla räfst; nu hafva vi ej stunder."

Hon sade "vi" såsom kungar pläga. Fru Anna Brömsdotter Bagge var en stormodig kvinna och tyckte sig på sitt Ed lika mäktig som nån'sin kung Märta Sture.

Natten igenom satt jag i rofkällaren. Den var fulleligen ett råtthål, och kylan trängde genom märg och ben, sofva kunde jag intet och för att hålla mig varm måste jag plocka rofhögen från ena sidan till den andra.

Om morgonen kom Skägg-Måns och stack in en skål ölsupa och en kaka bröd genom en glugg på dörren. Nådig frun kunde först på eftermiddagen befatta sig med mig, ty hon ville höra sin svågers, herr Gösta Stjernbjelkes, tanke, och han komme först till middagen, men hade hon lofvat mig en juldans med hundpiskan. Jag bjöd Måns silfverspännet i mitt bälte, om han skaffade bud till min far, men det tordes han intet, om han så fått hela Ed, ty fru Anna vore intet god att tagas med. Så slängde han igen luckan, och jag satt i beckmörkret.

* Under 1600-talet benämndes fruar efter sitt fädernetillnamn, ej efter mannens.

Två svenska skulpturverk.

"Valsverk", grupp i gips af Gottfrid Larsson. A. Blomberg foto.

VID TÄFLINGEN OM ETT INDUSTRImonument i Stockholm vann, som bekant, Carl Milles första priset för sitt förslag, hvilket också inom en ej aflägsen framtid skall pryda någon af Stockholms offentliga platser. Den andra pristagaren blef den unge skulptören Gottfrid Larsson, hvars grupp "Valsverk" också ansågs äga stora förtjänster. Konstnären, som nu utarbetat sin skiss i kolossalformat, har i dagarna ställt ut den i norra delen af Kungsträdgården för att allmänheten skall få se hur den "gör sig". Hr L. hoppas att någon svensk industristad, exempelvis Falun, vill förvärfva arbetet, och dess skulpturala förtjänster berättiga det väl att röna denna uppmuntran.

Jämte reproduktionen af det utställda industrimonumentet meddela vi äfven en afbildning af Carl Milles' "Näckens hufvud", som är uthugget i granitfördämningen öfver Trollhättefallet.

"Näckens hufvud", granitskulptur af Carl Milles. Anna Backlund foto.

En minnesutställning.

SALONG JOËL VID KUNGSTRÄDgården har sedan någon tid pågått en utställning af den i våras aflidna målarinnan Lotten Rönquists efterlämnade arbeten, som otvetydigt visar, att den så hastigt bortgångna var en af våra talangfullaste kvinnliga målarinnor i nutid. Hvad hon betydde som artist har Idun redan framhållit i den nekrolog som fanns införd i vårt första juninummer i år tillika med hennes porträtt och reproduktionen af hennes altartafla för Gudmundrå kyrka. För dagen vilja vi endast påpeka utställningens tillvaro och framhålla det starka intryck af personlig kraft och uppodlad skönhetssans, som dessa samlade dukar ger besökaren. Mänskligt att döma släcktes här ett lif, som ännu kunde haft mycket att ge.

Jag hade väl sofvit, kan jag tänka, ty jag for hasteligen upp vid det dagsljuset med hast slog mig i ansiktet. När jag såg till, tittade två flickansikten in genom gluggen.

"Gunnil du," sade den ena, "han ser intet ut som en skogsröfvare eller illgärningsman."

"Nej, jungfru, han är ju en riktig gill pojke," svarade den andra.

Pojke igen! Jag vardt stucken. "Vore jag därute, jänta, skulle jag visa din lilla trut, att jag är en karl," sade jag.

Flickorna fnissade; så frågade den första: "Hvi sköt du rået på fru moders mark?"

"Hvarför plockar du smultronet på dikeskanten vid kyrkovägen?" genmälte jag.

"Har du intet gjort något värre ondt?" fortsatte hon, som jag begrep vara fru Annas dotter.

"I fjor kysste jag Bengta i Marck bakom ladugårdsknuten."

"Du är allt en fräck sälle, du," sade jungfrun.

"Men Bengta var bara fem år," skrattade jag. Flickorna fnissade. Så sporde jungfrun: "Fryser du intet?"

Jag frös men ville visa mig kavater. "I fem nätter har jag legat på snön i Rockarpsmon och lurat på en räflya."

Nu vardt ett hemlighetsfullt hviskande och tasslande flickorna emellan hela långa stunden. Så sade jungfrun: "Hvad skulle du göra om vi hulpo dig ut? Sätta eld på gården?"

Hjärtat hoppade upp och ned i barmen på mig; det glimtade ju ett hopp att komma ur detta hålet. "Nej," sade jag, "men jag skulle taga dig på armen och skida till Ekäng; där skulle jag sätta dig midt på julbordet och säga: se här är den rätta julängeln, fast den intet har vingar."

(Forts.)

God eller dålig folkläsning.

DEN SOM TROTT, ATT TRAFIKEN med smutslitteraturen hos oss i Sverige tillintetgjordes under den stora kampanjen mot Nick Carter för någon tid sedan, får en hälsosam lärdom i den artikel af fru Ebba Heckscher, som medföljer den berättelse, hvilken "arbetsutskottet hos kommittén för främjande af god och billig nöjesläsning" utgifvit. Hon yttrar där: "det gäller nog i ovanligt hög grad om kampen mot smutslitteraturen, att man aldrig får slå sig till ro med några vunna resultat och aldrig tro sig ha utrotat, där man i bästa fall blott har hämmat och beskurit." Hon visar oss hur den dyra och usla litteraturen med eller utan premiesystem dyker upp i nya former och från nya förlag. De bättre cigarrbodarna torde numera i allmänhet hålla sig från kolportagelitteraturen, men den sprides genom agenter och genom bokauktioner på landsbygden. Författarinnan lämnar många belysande exempel på de metoder de obskyra förlagen använda på att skinna allmänheten, hufvudsakligast de, som ha sämst råd. Om intrycket af artikeln blir att mycket arbete ännu är ogjordt på området, så får man genom den reseberättelse, som kommitterade, fru Gurli Linder och seminarieadjunkten Marie-Louise Gagner, afgifvit efter sin studiefärd i Tyskland och Danmark klart för sig att att många medel, juridiska, såväl som pedagogiska finnas att nå den dåliga litteraturen. I Tyskland, där det onda tagit mycket större och farligare former än hos oss — år 1908 såldes för 50 miljoner Schundlitteratur — pågår en mycket omfattande kamp som nedbringat kolportagelitteraturen till ungefär hälften. Men endast negativa åtgärder bli föga effektiva. Man måste också lätta åtgången till den goda billiga litteraturen.

En åtgärd i den vägen, som samma arbetsutskott företagit, är utgifvandet af en bokförteckning på i svenska bokhandeln förefintlig god och billig nöjesläsning och populärvetenskapliga arbeten. Denna bokförteckning, som omfattar 700 nummer och utgår i en upplaga af 12,000 exemplar, ger ett ganska fördomsfritt urval och bör kunna tjäna allmänheten till god ledning.

Wettergren's
KAPPOR & KOSTYMER

BÄSTA SNITT.
OMSORGSFULLASTE ARBETE.
PRIMA TYGER —
— & TILLBEHÖR.

OFVANSTÅENDE FABRIKAT
finnas i rikhaltigaste sortiment till billigaste priser hos
A.-B. Nordiska Kompaniet, Stureplan.

Hafre-Gryn och Hafre-Mjöl
Gyllenhamar
Gif barn den bästa näring och de växa upp till friska människor.
Gif vuxna den bästa näring och de förbli friska till sena ålderdomen.

KÖKSALMANACK

Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN—SUNDSTRAND.
Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FORSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 15—21 SEPT. 1912.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; strömmingslåda med stekt potatis; ägg; mjölk; kaffe eller te med tekakor. Middag: Consommé med äggroyal; älgstek med brynt potatis och salader; äppelpyramid med vispad grädde och spritskransar.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; bräckt skinka med stekta ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Köttpudding med tomater; sviskonsoppa med grädde och skorpor.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; pannstekt sill med potatis; kaffe eller te. Middag: Kokt lammbringa (dillkött) med potatis; äppelmos med mjölk.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; uppstekt köttpudding (rester från måndag) med stekt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Soppa med makaroner; kokt helgeflundra med smör och ägg.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; fiskstufning i snäckor; kaffe eller te. Middag: Benig kalfstek med legymer och pickles; vinsoppa med skorpor.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; hachis på kalf med stekt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Brynt hvitkålssoppa med frikadeller; äppelkransar.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; biffstek med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Laxpudding med äggstanning och smält smör; kall rispudding med saftsås.

RECEPT:

Consommé (omkr. 3 lit. f. 12 pers.). 2½ kg. utanlår af oxe, med ben, 1 kg. kalfhals, 1 gammalt höns, 3 msk. smör (60 gr.), 6 lit. vatten, 1 morot, 1 palsternacka, ¼ rotselleri, 1 liten rödlök, 1 nejlika, 10 gr. salt.

Klarmedel: ½ kg. magert, benfritt oxkött, 2 ägghvitor och de skölja äggskalen.

Beredning: Köttet sköljes hastigt och torkas med kötthandduk. Det skäres från benen i små bitar och benen knäckas väl. Hönset plockas, svedes, tages ur, sköljes och får ligga i vatten omkr. 6 tim. Benen sättas på i det kalla vattnet, som får hastigt koka upp och skummas väl. De ansade rötterna och löken, i hvilken nejlikan stuckits in, läggas i och alltsammans får koka 6 tim. med tätt slutet lock. Buljongen silas då genom hårsikt, får kallna och hälles tillbaka i den väl rengjorda buljongskitteln. Hönset torkas väl med en kötthandduk och brynes i smöret, tills det fått en vacker gulbrun färg, då det lägges i buljongen tillika med det malda köttet och saltet. Consommén får därefter koka sakta 4 tim., silas upp och får stå till följande dag, då den klaras på vanligt vis. Den mätes, får koka upp, afsmakas och serveras som klar buljong.

Äggroyal (f. 12 pers.). 5 äggulor, 2 ägghvitor 1½ dcl. kokande grädde eller consommé.

Till formen: ½ msk. smör (10 gr.).

Beredning: Äggulor och hvitor vispas hastigt, den kokande grädden eller consommén hälles i under vispning och äggstanningen skummas. Den hälles i en väl smord, slät timbalform med lock, som sättes i en kastrull med kokande vatten. Kastrullen ställes vid sidan af elden, så att vattnet håller sig hett utan att koka, ty annars blir äggstanningen vasslig och kan ej användas. När den har stannat, efter omkr. 35 min., är den färdig. Formen tages upp försiktigt och royalen får kallna i sin form. Den stjälpes upp försiktigt på servett, afputsas ofvanpå och skäres i ½ cm. tjocka skifvor, hvilka utskäras till vackra figurer eller små bollar med krusigt eller slätt legymjärn. De serveras som garnityr i klar buljong eller consommé.

Äppelpyramid (f. 6 pers.) 250 gr. strö- eller toppsocker, 3 dcl. vatten, 12 goda, jämnstora äpplen, 25 gr. sötmandel.

Beredning: Af sockret och vattnet kokas en klar lag, som får kallna. Äpplena sköljas, torkas och skalas, och kärnhusen urtagas med bleckrör. Äpplena läggas direkt i sockerlagen och få koka tills de äro lösa och klara, då de upptagas med hålslef och uppläggas i pyramid på geléskål. — Om så önskas, fyllas hålen efter kärnhusen med äppel- eller röd vinbärsgelé. — Mandeln skållas, skäres i fina tärningar, hvilka rostas lätt i ugnen och strös öfver pyramiden. Serveras varm eller kall med vispad grädde. Serveras pyramiden kall, kan den, om så önskas, garneras med 3 dcl. grädde, slagen till hårdt skum.

Kokt lammbringa (dillkött) (f. 6 pers.). 1½ kg. lammbringa, 1½ lit. vatten, 1½ msk. salt (23 gr.), 4 dill- eller persiljestjälkar.

Beredning: Bringan knäckes väl, torkas med en duk, urvriden i hett vatten, sättes på i kokande vatten, skummas väl, saltas och dillen eller persiljan lägges i. Den får därefter koka sakta med tätt slutet lock 1½—2 tim. Den upptages och skäres i vackra, jämna bitar, hvilka läggas upp på varmt fat och garneras med dill och persilja. Spadet silas, skummas väl och användes till sås samt till enklare soppor.

Kokt lammbringa serveras med dillsås eller med kapris- eller ljus champinjonsås. I förra fallet kokas bringan med dill, i senare med persilja.

Kokt helgeflundra (f. 6 pers.). 1 kg. helgeflundra, 1 msk. ättika, 5 msk. salt (75 gr.), 3 lit. iskallt vatten, ½ citron.

Till kokning: 10 gr. groft salt till hvarje liter vatten.

Beredning: Fiskstycket rensas, den mörka sidan begjutes med ättika och skrapas väl. Saltet upplöses i vattnet och fiskbiten får ligga däri 1 tim. Den upptages, inklappas i en duk, ingnides med citronen och kokas med 10 gr. salt till hvarje lit. vatten omkr. ½ tim. Får rinna af, lägges upp på varmt fat, garneras med refflade citronskifvor och persilja samt serveras med kaprissås eller hollandaise och kokt potatis.

Fiskstufning i snäckor (f. 6 pers.). 6 hg rå fisk (eller 5 dcl. finskuren fisk), 4 msk. mjöl (40 gr.), 3 dcl. fiskspad, 2 msk. salt, 1 tsk. ättika, 1 lit. vatten, 1½ msk. smör (30 gr.), 2 dcl. kokande mjölk, salt, hvitpeppar, 2 tsk. citronsaft, 1 äggula.

Till snäckorna: 1½ msk. smör, 2 msk. stötta skorpor, 1 msk. rifven ost.

Beredning: Fisken rensas, sköljes väl och torkas med en fiskhandduk. Den ingnides med en del af saltet och ättikan och får ligga en stund. Sättes på i varmt vatten, tillsatt med resten af saltet, och får sakta koka, tills den är färdig eller 5—10 min. Upptages genast ur spadet, som tillvaratages. Skinnet afdrages, alla ben borttagas och fiskköttet skäres i fina tärningar. Smör och mjöl fräsas 2 min., fiskspadet och mjölken spädas på och såsen får koka 5 min. Den afsmakas med kryddorna och citronsaften och afredes med äggulan. Fisken nedblandas försiktigt i såsen, och massan lägges i 6 smorda snäckor samt öfverströs med en blandning af skorporna och osten och begjutes med litet smält smör. Snäckorna ställas i en långpanna med groft salt, sättas in i varm ugn och gratineras 10—15 min. Serveras som frukost- eller mellanrätt.

Frikadeller af kalfkött (f. 6 pers.). 150 gr. benfritt kalfkött, 30 gr. smör, 1 msk. mjöl (10 gr.), 1 ägg, 1 tsk. salt (5 gr.), ¼ tsk. finhackad portug. lök, ½ msk. finhackade champinjoner eller tryffel, 1—1½ dcl. grädde.

Beredning: Köttet torkas med en duk, urvriden i hett vatten, skäres i bitar och drifves tillika med späcket 4 ggr genom köttkvarn. Det stötes därefter väl tillsammans med mjölet och kryddorna i stenmortel och färsen arbetas ½ tim., under det grädden till-

N·K:s Korsetter

SPLENDID.
Bästa passform.
Kr. 4.50 & 7.25.
A.-B. NORDISKA KOMPANIET,
STUREPLAN, STOCKHOLM.

Till en STOR kopp
tag 5 gram
Van Houtens Cacao
Tag lika mycket annan cacao.
Jämför därefter!

Försök bara F. Paulis Ovicula (ägg) tvål, och Ni skall finna att det är den angenämaste af alla toilettetvålar. Hy och hud blifver hvit, sammetslen och ungdomligt fraiche vid daglig användning af F. Paulis Ovicula tvål.

ORIGINAL SINGER SYMASKINER
Världsberömda.
SINGER C:o
SYMASKINS AKTIEBOLAG
Filialer
på alla större platser.

A. C. SVENSSONS KNÄCKEBRODSBAGERI GÖTEBORG SVERIGE
Etabl. 1866.
Äkta Göteborgs-Knäckebröd.
Hygienkontrollant: Dr G. Hjort af Ornäs.
Tel.: 11 & 929.

BÄST ÄR
EKSTRÖMS JÄSTMJÖL
ÖREBRO KEM·TEKN·FABRIK·

Kullbergs Kaviar
Äldsta och bästa märket.

Mellins Food
är bästa kraftnäring för svaga, klena barn i alla åldrar. Bok om barns uppfödning gratis och franko från Mellins Food Depôt, Malmö.

Fyrtornets KAVIAR
Årets inläggning utkommen och utmärker sig för sin friska, aptitretande smak.
Se noga till att Ni får af märket "Fyrtornet".
Erkändt högsta kvalitéer inom hela konservindustrien.

Bäcksins Amerikanska Jästpulver.
Drygt — Billigt — Verkningsfullt.
Hvarje morgon nybakadt hvetebröd lika fort som kaffet kokar. (Se härom i hvarje burk innesluten bruksanvisning.) Säljes öfverallt.
OSCAR BÄCKSIN, GÖTEBORG

DET NUMERA FÖRNÄMSTA HVETEMJÖLET ÄR
A.B. MÅRTEN-PEHRSONS-VALSQVARN CHRISTIANSTAD
KRISTALL-PATENT

Köp Schweizer Taft
Begär prof på våra nyheter i svart, hvitt och kulört: **Taffetas, Changeants, Façonnés, Crêpe de Chine, Duchesse, Ecossais, Eolienne, Mousseline,** 120 cm. bredt, från 95 öre metern. **Sammet** och **Plysch** till klädningar och blusar o. s. v. såväl som **blusar** och **rober med äkta Schweizer-broderier** i batist, ylle, lärft och siden.
Vi sälja endast garanteradt solida sidentyger **direkt till privatpersoner portofritt och redan förtulladt till bostaden.**
Schweizer & Co., Luzern S 3 (Schweiz)
Sidentygs-Export. — Kungl. Hofl.

Lejon Dantar och Strumpor.

PRIMA KVALITÉ! BÄSTA UTFÖRANDE!

HVARJE PAR STÄMPLADT
MED OFVANSTÅENDE VARUMÄRKE
FINNAS I ALLA VÄLSORTERADE
SYBEHÖRS – MANUFAKTUR – & KORTVARUAFFÄRER.

sättes, litet i sänder. Färsen afsmakas och formas med 2 tsk. som doppas i varmt vatten, till mycket små bullar, hvilka läggas i kokande buljong eller saltadt vatten (ej för många i sänder) och få koka 2—3 min. — Frikadellerna afputsas, innan de läggas i soppskålen.

Äppelkransar (f. 12 pers.). 3/4 kg. goda, stora äpplen, 150 gr. krosssocker, 1 dcl. vatten (1 msk. hvitt vin.).

Frityrdeg: 125 gr. mjöl, 1 1/4 dcl. tunn grädde, 2 äggulor, 25 gr. smält smör, 1 msk. socker (15 gr.), 1/4 tsk. salt, 2 kardemummor, 1 ägghvita.

Till kokning: 1 kg. flottyr, 2 ark sugpapper, 1 dcl. strösocker (85 gr.).

Beredning: Af sockret och vattnet kokas en klar lag, som blandas med vinet, om så önskas. Äpplena skalas, skäras i 1/2 cm. tjocka skifvor, som befrias från kärnhusen med en kärnhusurtagare och få ligga i sockerlagen omkr. 2 tim., under det de försiktigt vändas 3—4 ggr. Äppelskifvorna torkas därefter väl i en duk, annars fastnar ej degen på dem.

Till frityrdegen siktas mjölet i en bål, däri nedröras grädden, äggulorna, det smälta smöret och kryddorna. Sist tillsättes den till hårdt skum slagna ägghvitan. Äppelskifvorna tagas med gaffel och doppas i degen, som fullständigt måste täcka dem. De läggas därefter i het flottyr och få koka, tills de hafva vacker ljusbrun färg på båda sidor. Kransarna upptagas med gaffel, läggas på papper att afrinna, öfversockras och serveras mycket varma som efterrätt eller till kaffe eller te.

Det bästa,
rikhaltigaste och mest utsökta sortiment af Kontinentens allra senaste nyheter i
SIDEN
hafva vi just nu och inbjuda vi ärade kunder till ett besök! Alla kunna erhålla vår stora profkollektion franko och
Gratis!
Vi representera världens förnämsta Sidenfabriker.
Besök eller tillskrif
BRUNKEBERGS MANUFAKTURMAGASIN
BRUNKEBERGSTORG 24 - STOCKHOLM
Allm. Tel. 5890 Riks. Tel. 735

Känn dig själf.
Mot insändande af kr. 2:— i frimärken jämte några skrifna rader erhålles karaktärsbeskrifning från erkändt skicklig och intresserad grafolog. »Grafolog», Stockholm C.

ÄKTA YOGHURT-SVAMP för beredande af surmjölk. Kan bevaras minst 1,000 år. Allm. Tel Söder 1558.

TAPISSERIAFFÄR. Gammal ansedd tapisseriaffär i residensstad öfverlåtes af en händelse på nyåret 1913. Uppgörelse snarast. Svar märkt »God framtid 7912» under adress S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

Elsa Sundberg
hemkommen efter fleråriga pianostudier i Berlin, ger lektioner efter Teresa Carrenos metod. Postadr. Birgerjarlsgatan 131 B.

Potatisförvarings-kistan R. S.

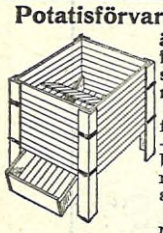

är af oskattbart värde för hvarje hushåll, där sundhet, ordning och renlighet är önskvärd. Potatisen tillföres frisk luft från alla sidor. — Förhindrar groddbildning och förruttnelse. — Kistan är lika användbar för andra rotfruktslag, tager ringa plats, är lätt att taga i sär och sätta ihop. 2 och 3 hektoliters storlekar alltid på lager. Beställes från **Rönneådalens Aktiebolag, Stockamöllan. Tel. 5.**

Annonsera i Idun!

VECKANS PRISTÄFLING.

PRISTÄFLING N:R 37

ARITMOGRYF.

1.		11	6	17	1	8	14	6	1	17
2.			13	2	11	17	6	2	10	
3.				5	12	6	4	15		
4.				13	3	6	14	7		
5.			8	14	16	11	14	6	10	
6.	9	20	2	13	10	17	11	6	14	7 10
7.			5	18	17	7	7	4	16	
8.			12	6	12	16	12	14	3	
9.				20	19	1	20	14		
10.			7	14	20	9	20	19	21	
11.			5	4	1	8	19	13	15	
12.				1	14	12	11	17		
13.				5	14	9	9	3		
14.		22	19	7	9	1	14	7	22	17
15.				20	19	6	17	14		
16.					7	12	7			

Utbyt siffrorna mot bokstäfver. Midtersta raden, läst uppifrån och nedåt, bildar namnet på ett skådespel af svensk författare.

Orden äro:

1. Amerikansk författare.
2. Municipalsamhälle.
3. Israelitisk festdag.
4. Stjärnbild.
5. Mansnamn.
6. I lifstiden ledamot af Svenska akademien.
7. Mynt.
8. Land i Amerika.
9. Stad i Finland.
10. Stad i Danmark.
11. Samhälle i Norrbottens län.
12. F. d. svenskt statsråd.
13. Nobelpristagare.
14. Kvinnonamn.
15. Land i Asien.
16. Hebreisk bokstaf.

Rolf.

Lösning insändes, undertecknad med namn och adress, till Red. af Idun senast den 29 sept. 1912. Å kuvertet bör angifvas pristäfling n:r 37.

De två första rätta lösningar, som vid den därefter verkställda granskningen påträffas, erhålla följande pris: 1:sta pris: en försilfrad bägare eller också böcker — fritt val — till ett värde af 10 kronor. 2:dra pris: böcker till ett belopp af 5 kronor.

LÖSNING TILL PRISTÄFLING N:R 33.

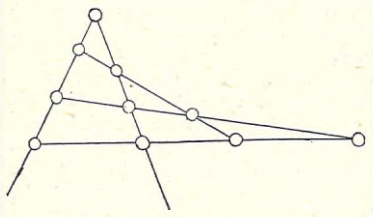

Vid den företagna granskningen af de insända lösningarna ha de två först påträffade rätta lösningarna lämnats af följande personer, hvilka alltså erhålla de utfästa prisen. Första priset: Fr. Annie Johansson, Herrljunga. Andra priset: Herr E. A. Waxin, Stockholm.

TIDSFÖRDRIF.

ARITMOREM.

1	2	3	4	5	6	7	8
3	9	10	11	7	12	4	
4	13	14	2	5			
8	2	12	3	15	11	4	
14	16	5	8	5	7	13	
2	17	2	3	18	2	15	13 13
5	2	13	2	17	4		
4	11	3	2	12	4		

Utbyt siffrorna mot bokstäfver, som beteckna namn på 8 blommor och hvars begynnelsebokstäfver bilda namnet på hvad en trädgårdsmästare brukar göra.

HURU MÅNGA HÄSTAR VORO BESTÄLLDA?

En borgmästare tillfrågades huru många hästar blifvit bestämda för kungen, som skulle resa genom staden. Han svarade: »Hälften af de bestämda hästarne och en half till äro afsedda för kungen. Hälften af återstående hästantalet och två halfva skola begagnas af den medföljande sviten, hälften af hvad som är kvar jämte tre halfva begagnas af ministerns bägge sekreterare, och så blir det en öfver till förridaren. Hur många hästar voro beställda?

Anna H—m.

Vid blodbrist och svaghet gör Vasens (f. d. Nordstjernans) järnpreparat "Ferrol" största verkan. Starkt aptitgifvande ökar det hastigt kroppsvikten. På alla apotek till 2 kr. fl.

Ny tvättmetod. Med Castoriatvål erhålles snöhvit tvätt utan borstning eller gnidning. Absolut fri från skadliga ämnen. 4 tvålar för kr. 1:30. Kölnerlagret, 24 Smålandsgatan, Stockholm. Prospekt franko.

Ett försök skall visa Eder att baljnitarne hjälpa mot gissnande träbaljor. Pr ask à 100 st. 1 kr. Skrifgenast till **S. A. W. Sundelin, Göteborg.**

GURKOR.
Ett utmärkt och fullt tillförlitligt sätt att konservera färska pressgurkor, att de hålla sig 1 à 2 år, erhålles mot insändande af 50 öre jämte porto till fru Olette Olsson, Sundsvall. Beskrifning å Kahns saltgurkor kan äfven erhållas till samma pris.

Kungl. Hovleverantör
A.-B. Östlind & Almquist
Piano- & Orgelfabriker, Arvika.
Högsta utmärkelser å senare årens världsutställningar för
Flyglar - Pianinon - Orglar
i tävlan med olika nationer.
20,700 instrum. i bruk. Begär prisk.
Göteborg, Kungsgatan 15. Stockholm, Drottninggat. 23.
Malmö, Baltzarsgatan 42.
Filialförest. i Stockholm: Musikdirektör **Carl Bohlin.**

GEOGRAFISKT ANAGRAM.

När man borttager första och sista bokstafven af namnet på en kanton i Schweiz och läser återstoden från slutet, får man namnet på ett berg. Hvilket?

A. H—m.

LÖSNINGAR

TILL TIDSFÖRDRIFVET I N:R 36.

FLAGGAN MED DET HVITA KORSET:

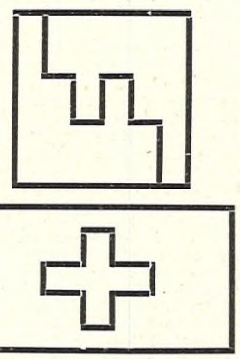

SIFFER-CHARADEN: 19,632.

DEN SAMMANSATTA VERSEN: Ur Vaknen af Viktor Rydberg, Sverige af Heidenstam, Norrland af A. A. Grafström, Svea af Es. Tegnér, Sveriges karta af Snoilsky och Sång för Södermanland af Malmström.

BOKSTAFSCHARADEN: Bleriot.

GISSA DEN SOM KAN. Buller.

LOGOGRYFEN: Storm: Orm, mor, om, rot, sot, os, Rom, Tor, or, mo, ort, rost, so, ros, stor, rots, tro, sto, ost, mos, rom, tom, ro.

CHARAD-LOGOGRYFEN: Öland, hvaraf fås småorden: dö, nöd, löda, al, ö, and, ödla, öl, lön.

DE BÅDA NAMNEN: Ebbe, Anna.

NUNNAN.

Af Elly Westin.

(Forts.)

Den unga flickan undersöker väggen utåt parken. »Hvar finns dörren?» frågar hon.

»Jaså — är det verkligen möjligt? Hon har alltså varit här i natt,» mumlar den gamla, under det hon ideligen nickar med hufvudet och vrider händerna. Så tillägger hon, som svar på frågan, medan hon skjuter undan ett stycke af väggen och pekar nedåt en smal, murken trätrappa: »Den dörren därnere är omöjlig att öppna utifrån parken och döljes af ett tätt buskage.»

Flickan är återigen så blek, att gumman blir ängslig, tar hennes hand och sätter henne med mildt våld på sängbritsen. »Lilla vännen får inte bli sjuk, för då måste hennes nåd ana oråd, och det tål inte hennes nerver vid, förstår hon. Berätta bara, hur det var i natt, får jag höra! Det lättar sinnet. Och en gammal, som jag, är van vid det, som underligt är — —»

I få ord redogör flickan för sin underliga syn. Gumman afbryter henne ofta med frågor och utrop. Hennes själ tviflar inte på, att allt bör och måste vara så, som det berättas.

»Måtte himmelen hört hennes böner!» säger den gamla andäktigt. »Är det herren till Ekhaga, som i natt gått hädan — ja ja — — Inte har jag, arme syndare, något att säga, men nog lär det finnas åtskilligt i hans lif, som behöfver skylas öfver.»

»Hvem är hon, nunnan?» undrar flickan.

Det är en kärkommen fråga, som gumman med stor beredvillighet besvarar. I den form de gamla älska att använda med en rikedom af detaljer och biomständigheter och egna reflexioner och i en ton af högtidligt allvar förtäljer hon »nunnans saga». Bönekammarens stämning af helig mystik ger åt berättelsen en säregen prägel.

Långt tillbaka i tiden — väl nu nära fyra hundra år sedan — ägdes slottet af en ung grefvejunker, på slagfältet en hjälte men i hvardagslifvet en

Sydsvenska Kredit Aktiebolagets

ställning den 31 augusti 1912.

Tillgångar:		*Skulder:*	
Kassabehållning	1,492,144:19	Aktiekapital	15,000,000:—
Obligationer	8,074,550:—	Reservfond	4,700,000:—
Fastigheter o. Inventarier	4,704,452:42	Dispositionsfonder	200,000:—
Reverser med hypotek af diverse	50,871,415:49	Pensionsfond	141,910:53
Växlar	29,757,881:90	Depositions- & Kapitalr.	54,098,887:03
Kreditiv- o. Kontokurant-räkningar	15,471,372:93	Sparkasseräkning	23,129,064:20
Hos inhemska banker	158,969:92	Upp- & Afskrifnings- o. Kontokuranträkn.	7,750,154:25
» utländska banker	462,861:04	Postremissväxelräkn.	1,346,125:12
Å andra räkningar	2,301,067:25	Till inhemska banker	1,673,318:48
		» utländska banker	911,629:10
		Å andra räkningar	4,343,626:43
Kronor	113,294,715:14	Kronor	113,294,715:14

Allt sedan 45 år tillbaka har
LIEBIG'S
Köttextrakt

utgjort ett oersättligt medel till förbättring af soppor, såser, kött-, fisk- och grönsaksrätter. En burk „Liebig" saknas aldrig i ett välskött och sparsamt hem.

Ensa nförsäljare för Sverige: **Ivan Wåhlstedt & C:o, *Stockholm, Göteborg.***

Hälsan framför allt!

Vi äro ju alla överens om, att den viktigaste förutsättningen för ett lyckligt liv är *god hälsa*. Brister det på den punkten båtar t. ex. rikedom föga. Vem har ej hört talas om Rockefeller, svältande bland sina miljoner, enär hans mage blifvit så förstörd, att den ej kunde mottaga och förarbeta några födoämnen.

Vill man behålla sin hälsa, bör man framför allt se till, att matsmältningsorganen fungera normalt. Ej blott genom att undvika olämplig föda, utan även genom att företrädesvis njuta särskilt lämplig sådan. Och en på samma gång hälsosam, närande och välsmakande rätt är *AXA havregröt*. Rikligt och regelbundet njuten håller densamma matsmältningsorganen i den bästa ordning och bidrager i hög grad till bevarande av hälsa, krafter och levnadslust.

Köp originalpaketer, endast då kan man vara säker på att få AXA havregryn. Av ett paket à 55 öre erhållas cirka 30 portioner gröt. Således knappast 2 öre pr portion.

AXA

vild sälle, dryckesbolt och vällusting. Då denne »nådige herre» var borta i krigaretjänst — och korta och sällsynta voro ju fredens dagar den tiden — då tedde sig lifvet för hans underlydande godt och lugnt, hur arbetsjäktadt och skattebetungadt och glädjetomt det än var. Men hvarje gång deras husbonde och härskare åter drog hem till sin borg, då våndades alla, ty nu visste ingen sig längre säker till ägodelar eller lif och hvarje ung kvinna bäfvade för hans nidingsdåd.

En dag förde denne man en ung utländsk kvinna med sig hem som sin brud. Det berättades, att han i fiendeland röfvat henne med sig från ett kloster, där hans trupp en natt funnit härbärge. En strålande fager uppenbarelse var hon, ännu endast ett barn. Alla, som kände honom, brudgummen, kunde utan svårighet förutsäga hennes öde. Man hade väntat, att maken åtminstone för en kort tid skulle förändra sitt lif till det bättre. Men förgäfves. Som alltid förr var slottet öfverfullt af gäster, de flesta af samma karaktärstyp som värden själf. Dagens våldsamma jaktäfventyr och spelpartier aflöstes af aftonens vilda gästabud, som fortsattes under dryckeslag och liderliga upptåg långt utåt nätterna.

Den unga frun förändrades synbarligen för hvarje dag. Så småningom hade all hennes barnsliga skönhet försvunnit, mjukheten i hvarje rörelse, kindernas fägring och ögonens uttryck af oskuld, naiv lyckotro och kärlek till allt och alla. En annan skönhet kom i stället, lidandets, martyrskapets.

Så långt det stod i hennes förmåga, sökte hon mildra följderna af det stränga regemente, under hvilket hennes make lät godsets folk försmäkta, och till den usla stugan och mest aflägsna koja på den vidsträckta egendomen nådde välsignelsen af hennes barmhärtighet. Dock visste alla, att för hvarje gång hennes kärleksgärningar upptäcktes, fick hon dyrt umgälla sitt brott mot makens allsvåldiga vilja, först genom bannor och okvädingsord, sedan genom hotelser och handgripligt straff. Och så högt älskades hon af alla, att man värre beklagade hennes lidanden än sina egna, och hatet mot tyrannen växte, för hvar gång slottstjänarna berättade, hur hon blifvit behandlad.

Stor var vid denna tid bland menige man skräcken för den katolska lärans djäfvulskap, men det oaktadt förlorade den unga kvinnan af främmande nationalitet och främmande tro intet af sina underlydandes aktning och tillgifvenhet, då man fick veta, att hon numera dagligen bönföll sin man att blifva återsänd till klostret, dit hela hennes varelse trängtade tillbaka. Alla förstodo hennes önskan.

Slutligen visste ryktet förtälja, att grefvinnan låtit inreda sofgemakets lönnrum till en bönkammare lik en klostercell. Där tillbringade slottsfrun mången timme i bön; därinne sökte hon genom allehanda andaktsöfningar och späkningar och fasta försoning för en annans brott och våldsdåd, och mången natt, då festvåningen genljöd af drucknes skrål och skratt, af svordomar och liderliga visor, kunde tjänarna inifrån cellen höra en röst, skälfvande af gråt och ångest, på ett främmande språk anropa himmelen om nåd och förskoning. Eller den sene kvällsvandraren mötte i parkens mest undangömda vrår en kvinna, klädd i svart, simpel dräkt, en nunna, som oafbrutet mumlade okända böner, medan hennes hvita händer snabbt gledo öfver radbandets pärlor, och den smärta gestalten, de svarta lockarna och hyns blekhet förrådde, hvem botgöraren var.

Tidigt en morgon — godsherren har endast någon timme tidigare från gästabudssalen burits in i sofgemaket, medvetslös af ruset — vaknar grefven och blir utom sig af raseri, då han finner sin gemål borta. Genast förstår han, att hon undan sin djuriske herre sökt skydd inom cellens fridlysta rum, hvilket han dock en gång för alla förbjudit henne vid hot af det mest grymma straff. Då ingen svarar på hans befallning att öppna dörren, bombarderar han lönnkammaren med sparkar och slag och svärjer och hotar och vrålar, så att allt husets folk rusar till. Lamslagna af fruktan vid tanken på den bestraffning, som nu skoningslöst kommer att drabba deras älskade husmor, måste tjänarna ställa om, att dörren dyrkas upp.

Med ens blir det alldeles stilla bland de närvarande. I ett ögonblick tycks grefven blifva fullt nykter. Orörlig står han i cellöppningen och betraktar med en vansinnigt ångestfull blick den unga kvinna, som därinne i det halfmörka rummet knäböjer framför krucifixet. Hennes ansikte, vanligen prägladt af sorg och lidande utan hopp, strålar nu af en än fagrare oskuldens och fridens och lyckoförvissningens skönhet, än det en gång ägt. Det underverket är — dödens.

Från den dagen var grefven aldrig mer sig lik. Visserligen fortsatte han sitt lif i sus och dus, men den passionernas glöd, det njutningens fråsseri, som förr utmärkt allt hans görande, var borta. Ofta öfverfölls han af svårmod och grubbel, ja tidtals dömdes han otillräknelig och sinnessjuk.

En afton — grefven är på bjudning på granngodset — sprider sig ett underligt rykte genom slottet. Ett par betjänter ha sett en kvinna, de mycket väl känna igen, smyga fram genom hallen och försvinna uppför lönntrappan, som leder till sofgemaket. Därinne ha tjänarna, som ordnat rummet för natten, plötsligt gripits af skräck vid åsynen af en nunna, som tyst och långsamt gått tvärs öfver golfvet från alkoven in i bönkammaren, därifrån de efter en stund hört henne gå vidare genom lönndörren ut i parken.

Medan tjänarepersonalen är som ifrigast sysselsatt med att söka förklara och utlägga betydelsen af detta spökeri, rullar husbondens ekipage in på borggården. Detta väcker allmän förvåning, då man som vanligt icke väntat grefven hem förrän framåt morgonen. Men orsaken blir snart känd. Det är i medvetslöst tillstånd han forslats hem midt i natten, då han vid gästabudsbordet träffats af slag och värdfolket på inga villkor ville d e n mannen skulle dö hos dem.

Redan innan en ny dag ingått, är husbonden död.

Dödsfallet sättes genast i samband med vålnaden, och man tror, att nunnan kommit för att i den bönkammare, där hon så ofta bedit för denne mans själ, nu för sista gången anropa himmelen om misskund för den ande, som kallats att inför den eviges domstol aflägga räkenskap för sitt lif.

Sedan dess har nunnans besök upprepats gång efter annan, ja det sägs, att aldrig inträffar ett dödsfall inom släkten, utan att nunnan i denna cell fäller förbön för den själ evighetskallelsen gäller.

»Själf har jag sett henne.» afslutar den gamla sin berättelse. »Första gången var den natt, då —»

Längre hinner hon inte, ty utifrån hallen tränger det gälla ljudet af en gong-gong. Det är första ringningen till frukost. Den gamla sagoförtälj erskan blir förtviflad, att hon af sin egen berättelse låtit förleda sig att glömma de mångahanda bestyr hon måste uträtta före frukosten. Nu gäller det taga igen det försummade. Medan hon hastigt och väl hjälper småflickorna till rätta, måste hon gång på gång påminna guvernanten om risken att komma försent till bordet, ty den unga flickan sitter långa stunder orörlig framför spegeln, försjunken i drömmerier.

Då de tre flickorna några timmar senare syssla med att ställa i ordning åt sig i de rara små gästrummen, där de för en tid skola ha sitt hem, hålla de plötsligt ofrivilligt upp med arbetet, då de höra telefonen ringa i det angränsande rummet och af kammarjungfruns allvarliga röst och lågmälda svar förstå, att nu mottages det väntade sorgebudet.

Strax därefter står betjänten i dörren. »Hennes nåd ber att genast få tala vid fröken,» säger han. Då de komma ut i korridoren, tillägger han hviskande: »Grefvinnan vill nog bara höra, hur fröken haft det i natt, för se, somliga nätter kan det vara nog så svårt att sofva godt i det där sofgemaket.»

SLUT.

BREFLÅDA

EXPEDITIONENS BREFLÅDA:

»W. M.», Malmö. Annonsen kostar 2:25 pr gång.
Likvid i postanvisning.

Olympiska Sällskapets upprop till nationalinsamling.

Årets Olympiska Spel i Stockholm äro nu afslutade. De ha lärt oss svenskar, att dessa fredliga mellanfolkliga täflingar redan växt upp till en betydelse, som inte blott sträcker sig till idrottens utöfvare utan berör vårt nationella lif och härmed också vår samfällda sträfvan att föra vårt lilla folk framåt. De ha öppnat våra ögon för den gamla sanningen, att vid ett folks fostran kroppens härdande till styrka och spänstighet är den naturliga grundvalen för lifsmod och andlig friskhet, och vi ha känt att det är viljan och ihärdigheten, som bestämma vårt öde.

Det har visat sig, att svenskarna äro väl ägnade för sin täflan med de andra folken. Liksom så ofta förr fast då på helt andra stridsfält ha vi ännu en gång sett våra flockar i främsta ledet bland segrarna, och det är stället där vi vilja se dem stanna utan att vika. Idrottslekarna under Stadions fria himmel ha hälsats med ett jubel, som flugit ut öfver landet, och långt utanför våra gränser hvar helst vårt modersmål talas ha hjärtan fyllts af glädje vid budskapet om svenska framgångar.

Men framgång förpliktar. Redan år 1916 förestår nästa Olympiska Spel och då på främmande mark, nämligen i Tysklands hufvudstad. Skaror af ungdom längta att genom öfningar förbereda sig till denna nya idrottskamp, där det gäller att stå fasta och försvara hvad som vunnits. Det enda, som därvid ännu felar, är tillgång på tillräckliga penningmedel. Vi rikta därför härmed till svenska män och kvinnor ett upprop att genom en allmän nationalinsamling rusta de unga till nästa Olympiska Spel.

För att så många som möjligt skola sättas i tillfälle att kunna deltaga i insamlingen har det minsta belopp, som får tecknas, bestämts till en krona.

Som kändt är funnos vid våra byar i äldre tider lekvallar, där ungdomen stärkte och roade sig med allehanda kroppsöfningar. Visserligen ha dessa goda sedvänjor sedermera råkat i fullständig glömska, men det är vår tro, att de på nytt kunna återväckas, så att hågen för idrott icke stannar enbart inom kretsen af ett mer begränsadt fåtal utan småningom genomtränger vårt folk och utbreder sig till alla. Den första Olympiad, som firades på svensk botten, och de känslor som den frammanat, visa med tydlighet hvar vägen närmast leder mot ett sådant gemensamhetsmål.

Stockholm i aug. 1912.

Å Olympiska Sällskapets vägnar:

GUSTAF ADOLF.
Förste hedersledamot.

V. G. BALCK.
Hedersledamot.

VERNER VON HEIDENSTAM.
Hedersledamot.

STYRELSEN.

Teckningslistor, P. M. för subkommittéer samt alla upplysningar i öfrigt erhållas på begäran från byrån för Nationalinsamlingen för Olympiska Spelen 1916, Stadion, Stockholm. Telefon: Riks 147 54. Allmänna 267 63 och 269 08.

Bidrag kunna äfven insändas direkt till Byrån, adr.: Stadion, Stockholm.

För hvarje utlämnad lista skall redovisning inlämnas till Byrån senast 3 månader efter det den mottagits. Sedan lista jämte redovisning ingått kan ny lista på begäran erhållas.

Som af Sällskapets bifogade stadgar framgår kan bl. a. hvar och en som erlägger 100 kr. blifva medlem och erhåller då Sällskapets medlemsmärke, äfvenså erhåller den ledamotskap, som å dessa listor insamlar minst 100 kr., dock skall sådan lista upptaga minst 50 bidragstecknare.

Nyhet! Potatiskokaren "MAXIM"

1/2 lit. Kr. 3.25. 1 lit. Kr. 3.75.

Serveringen sker direkt från kokaren.

af fransk eldfast lera. Potatisen kokas med ånga, och erhåller därigenom en särdeles fin arom.

A.-B. Nordiska Kompaniet, Stockholm.

Skadar sig själf gör den som ej dagligen till munhålans och tändernas vård använder F. Paulis Azymol.

Rikhaltiga variationer. Begär prisk.
Tidaholms Bruk, Tidaholm.
Kungl. Hofleverantör.
Försäljningsmagasin: Mästersamuelsgatan 38, STOCKHOLM.

MAZETTI

Mazettis Bröst-Kors
Idealet
för Bröst-karamell
lindrande och välgörande mot hosta och heshet
fås öfverallt!

Om man samtidigt tager en Mazettis Hostpastill (Cough Lozenges; fås i bleckaskar à 35 öre) smaka och verka de ytterst behagligt.

Professor Metchnikoffs
nya medel mot rubbningar i matsmältningen och därmed sammanhängande sjukdomar,
Lactobacilline-glycogéne-tabletter
är nu utsläppt i marknaden. Tabletterna bestå af det bekanta yoghurtfermentet samt ett nytt ferment, glycobakter med stärkelseupplösande egenskaper.
Försäljas från
Apoteket Lejonet, Malmö.

Husqvarna Köttkvarnar
äro enastående i fråga om förtenningens hållbarhet samt jämna och vackra utseende. Därför lättast att hålla rena och sålunda mest hygieniska. Försäljas i hvarje välsorterad järn- & bosättningsaffär.

Crême de Cholepalmine,
utmärkt antiseptiskt hudmedel,
säljes i tuber à 30 öre hos *Herrar Speceri-, Färg-* och *Parfymhandlande* m. fl. samt å *Apoteken.*

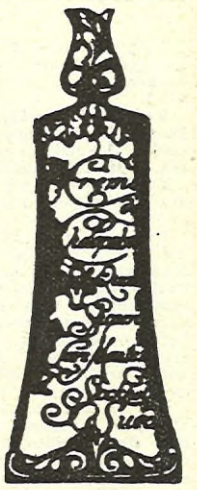

Linneväfnader
från Gestriklands Linneväfveri, Gefle, äro erkändt förstklassiga.
Gynna våra ombud!
Katalog mot 20 öres porto.
Gestriklands Linneväfveri, GEFLE.

GRATIS

äfven till Iduns *kvartalsprenumeranter!*

IDUNS JUBILEUMSNUMMER JULEN 1912.

48 sidor omväxlande o. intressanta text- och illustrationsbidrag jämte *gratisplanschen: Carl Larssons* "UNGDOMSGUDINNAN HYLLAS".

Skynda att prenumerera för 4:de kvartalet!

ANNONSER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

BARNSKÖTERSKOR, utbildade, erhålla anställning genom Arbetsförmedlingen. Hufvudkontor: Regeringsgatan 113. Afdelningskontor: Högbergsg. 37. Expeditionstid kl. 9—4, lördagar 9—2. Rikstel. 40 47. Personlig inställelse. Betyg böra medtagas. »Anlita närmaste kontor!»

VIKARIAT. Till Grängesbergs 4-kl. Samskola önskas genast seminariebildad lärarinna med hufvudämnen kristendom och matematik. Avlöning för läsåret 900 kr. + bostad. Ansökningar med betyg till kamrer O. Christerson, Grängesberg.

FLICKA af god familj, som vill åtaga sig husjungfrus sysslor, kan till hösten erhålla förmånlig plats hos direktörsfamilj i brukssamhälle. Svar till »M. L.», Malmö p. r.

MEDELÅLDERS JUNGFRU, snäll och med goda rekommendationer försedd, erhåller genast eller den 24 okt. väl aflönad plats i liten familj. Svar, om möjligt med foto., sändes Fru Augusta Granholm, Björnlunda (Södermanland).

BARNKÄR sjuksköterska eller i sjukvård något kunnig person med allvarlig karaktär, önskas 1 nov. till prästgård vid Ångermanälfven för tillsyn af 4-årig gosse, som haft benröta. Betyg, löneanspråk, foto. till Fru Kerstin Fellström, Styrnäs, Prestmon.

ANSPRÅKSLÖS, barnkär, musikalisk flicka kunnig och villig deltaga i matlagning och sömnad samt hvarjehanda husliga göromål får plats 1 okt. i liten familj i öfre Norrland. Lön 15 kr. pr månad. Jungfrur finnas. Svar med foto., betyg till »Hjälp och sällskap», Iduns exp.

BARNFRÖKEN, bildad, barnkär med god karaktär, kunnig i sömnad, villig att i allt vara husmoderns verkliga hjälp, erhåller genast plats i vänligt hem. Två tjänare finnas. Den som kan undervisa nybörjare i musik har företräde. Svar till Fru Boman, Iduns exp., Sthlm.

BÄTTRE ANSPRÅKSLÖS FLICKA som vill deltaga i alla inom ett hem förekommande sysslor får genast plats i 2 personers hushåll i Södra Dalarne. Svar till »B. T.», Kullsvedan.

HUSHÅLLSFRÖKEN, fullt kompetent att sköta landthushåll erhåller god plats i mindre familj å herregård i Östergötland 1:sta nov. Närmare uppl. lämnar Arbetsförmedl. i Linköping.

BILDAD BARNSKÖTERSKA, engelska eller svenska, för två gossar, ålder 5 år och 4 mån., önskas till välsituerad familj i Finland. Vidare upplysn. gm. Fredrika Bremer-förb. byrå.

HUSJUNGFRU, kunnig i inomhus förefallande göromål, sömnad m. m. stadgad, proper och ordentlig samt med intresse och någon vana vid sjukvård, får plats 1 nov. i liten familj. Svar märkt »Doktor», Örebro p. r.

GUVERNANT, undervisningsvan äfven i musik, erhåller i höst plats i prästgård i Härjedalen att läsa med en gosse till 3:dje klassen vid läroverk. Önskligt att äfven i viss mån hjälpa frun i hemmet. Betygsafskrifter, lönevillkor m. m. torde före den 18 inst. september sändas under adress: Kominister E. Franzén, Linsell.

EN BILDAD FLICKA, kunnig i alla i ett hem förekommande göromål får plats i liten familj (2 pers.) i mindre stad i Vestergötland. Hjälp med gröfre sysslor. Svar med löneanspråk och ref. sändes till Doktorinnan Törnmark, Hjo.

ANSPRÅKSLÖS, bättre flicka, kunnig i matlagning, bakning m. m. erhåller plats på herrgård i liten familj den 1:sta nov. Svar till Magda Gård, Hedensö.

SOM BARNFRÖKEN får bildad flicka plats i Falun 15 okt. eller 1 nov. i familj med 4 barn i åldern 5—1 år. Lön 20 kr. i mån. Medlem af familjen. Svar till »Fru W.», Iduns exp.

A EGENDOM, 3 tim. resa från Sthlm, finnes plats att nu genast tillträda för en hushållsvan enkel flicka van vid landet, kunnig i matlagning, bakning samt öfriga husliga sysslor. Svar till »Familjemedlem», Weckholm.

KOKERSKA, medelålders, fridsam och kunnig i sina göromål, erhåller till hösten plats hos en äldre familj. Närmare besked meddelar kassörskan i Slakteriaffären, Munkbrog. 11, Sthlm.

KOKERSKA och HUSJUNGFRU, ordentliga och pålitliga, erhålla den 24 inst. okt. förmånliga platser i 2 personers hushåll vid bruksegendom i Dalarne. Svar med betygsafskrifter samt uppgift om löneanspråk torde snarast insändas till märke »Bruk 1912» under adress S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

A EGENDOM, närheten af Uppsala, får bättre, hushållsvan flicka plats som hushållsfröken. Medlem af familjen. Jungfru finnes. Vid. Nya Inack.-Byrån, Jakobsbergsg. 34, 1 tr. ö. g., Stockholm.

KOKERSKA och HUSA. I mindre familj (herre och fru) å landet i närheten af Göteborg finnes till hösten plats för tvenne bättre flickor såsom kokerska och husa. Till de gröfre göromålen erhålles hjälp. Goda rek. erforderliga. Löneanspråk jämte afskrift af betyg torde inlämnas till »D. A.» under adr Nord. Annonsbyrån, Göteborg.

PÅLITLIG BARNFRÖKEN får plats 1 eller 24 okt. Fri resa! Svar med betyg och lönepret. till Fru Håkansson, Stationsgat. 14, Luleå.

EN pålitlig, anspråkslös, ordentlig och barnkär fröken eller barnjungfru erhåller plats 1 nov. Vidare genom Fru Breitholtz, Bispberg.

BARNSKÖTERSKA önskas till slutet af okt. van barnsköterska för spädt barn. Bör ha genomgått Barnavård kunna tala engelska och vara kunnig i sömnad. Svar med foto., betygsafskr och lönepret. till »C. G.», Ringstorp.

SOM HJÄLP OCH SÄLLSKAP åt ensam, äldre, sjuklig änkefru finnes plats nu genast för villig, ej för ung flicka, kompetent att med jungfrus hjälp sköta hushållet. Svar med betyg, ålder, foto., löneanspråk till Fru H. E. Löfvenberg, Södra Kyrkogatan 24, Visby.

LÄRARINNEPLATS ledig 1 okt. att läsa med en flicka, 11 år, vanliga skolämnen och handarbete. Löneanspråk och foto. till Fru M. Bauer, Maglerödgård pr Ljungbyhed.

HUSHÅLLERSKA med de bästa rekommendationer försedd erhåller god plats på herregård nära Uddevalla inst. flyttning. Betygsafskrifter, lönepret. samt om möjligt foto. torde insändas under adress: »God plats», Munkedal.

I KÖPMANSFAMILJ i vacker och liflig trakt af Värmland, önskas i höst en anspråkslös bättre flicka (gärna troende) som fruns hjälp med tillsyn af tvenne barn samt sömnad och dessutom lättare husliga sysslor. Två jungfrur finnes. Svar med uppgift om ålder, löneanspråk, foto. m. m. sändes till »Familjemedlem E.», Iduns exp. f. v. b.

HUSFÖRESTÅNDARINNA. Till familj om 8 personer, däraf 5 barn, önskas från 1 okt. en verkligt duglig och pålitlig flicka mellan 25—35 år, som med omtanke och sparsamhet kan med husmoderns hjälp sköta hemmet. 3 jungfrur finnes. Lön 300 kr. Omgående svar åtföljdt af betygsafskrifter och foto. sändes till »Fru S.», Kungsvägen 1, Eskilstuna.

EN ENKEL, frisk och hushållskunnig flicka med största ordningssinne, erfaren i barns skötsel och hemmets vård, får plats i mindre, bildad familj att tillsammans med duglig husmor sköta barn och hem. El. ljus, korkm., alla bekv. Hjälpflicka dagl Svar med foto., betyg och lönefordr. under sign. »Barnkär», Lund p. r.

EN UNG anspråkslös och barnkär bättre flicka kan få god plats till hösten som barnfröken samt husmoders hjälp. Svar till Fru Ester Kullberg, Bokh., Nyköping.

ENSAM DAM önskar från 1 nov. bildad flicka till hjälp att sköta litet bekvämt hem under skolterminerna i Malmö. Eget rum. Fritt vivre samt resebidrag. Ref. önskas. Svar till »Kamratskap», Karlstad p. r.

I TYSKLAND (och ev. Österrike) får bildad, ordningsälskande, barnkär, kunnig flicka plats i jungfrulös civiling.-fam. (2 barn), som reser ut 1 okt. Foto., ref., betygsafskr., pretm. m. till Fru T. Wretlind, Margaretaväg. 49 B, Enskede (Sthlm).

HUSHÅLLSFRÖKEN sökes att förestå matlagningen för ett 3 personers hushåll samt i öfrigt biträda vid förefallande göromål. 2:ne tjänarinnor finnas. Kompetent sökande behagade insända foto., betygsafskrifter och rekommendationer jämte löneanspråk t. Box 45, Katrineholm.

KOKERSKA, kompetent i såväl finare som enklare matlagning, bakning och syltning och för öfrigt i allt, som hör till en skicklig kokerskas åliggande erhåller plats inst. flyttningsdag. Lön 25 kr. månaden. Svar jämte rekommendationer sändes till »Herrgård», Iduns exp. f. v. b.

Till Skottland.

För snäll, rask flicka som vill åtaga sig ensamjungfruplats och är kunnig i enklare matlagning, är plats ledig den 28 okt. i svensk fam. Betyg, foto. önskas. Underrättelser lämnas på Wanstadtorps Gård, Esperöd, Skåne.

Vid Säters Hospital

finnes fr. d. 15 nästk. nov. plats ledig för en tvättföreståndarinska. Lön 400 kr .pr år jämte 3 ålderstillägg, bostad, 1:a klass kost m. m. Sökande torde inlämna sina ansökningar åtföljda af styrkta betygsafskrifter, frejdbetyg m. m. till Hospitalskontoret, Säter.

Husföreståndarinna.

Bildad dam sökes att förestå en änklings hushåll. Förutom god allmänbildning och ett behagligt sätt kräfves att hon skall besitta de egenskaper som erfordras för att fullborda 3 unga flickors uppfostran till verkligt dugtiga husmödrar. Goda villkor mot fullgoda egenskaper. Svar med ref. till "Godt hem" under adr. S. Gumælli Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

EN SKICKLIG KOKERSKA använder helst Klafreströms spislar. Dessa baka bättre än alla andra, då ugnen uppvärmes fullkomligt jämt. Begär priskurant, gratis och franko från Bruket, Klafreström.

PLATSSÖKANDE

EN BÄTTRE FLICKA från godt hem önskar plats i fin familj till 1:sta okt. som hjälp och sällskap. Är villig deltaga i alla hemmets göromål samt handarbeten. Någon lön önskas, dock fästes mer afseende vid att bli ansedd som familjemedlem. Tacksam för svar till »Stockholm eller dess närhet», Iduns exp. f. v. b.

EN ung flicka önskar sig plats såsom vårdarinna åt en lungsjuk. Svar under adr. »M. E. B.», Iduns exp.

UNG bildad bättre flicka, hvilken genomgått 8-klassigt läroverk och halfårig fortsättningskurs i och för språkstudier, hvilka under två och en half månad fortsatts i Berlin, söker en sysselsättning, helst som guvernant. Tacksam för svar inom 8 dagar vore »G. 18», Lund p. r.

UNG, frisk och elem.-bildad flicka önskar plats i familj (äfven i svensk fam. i utl.), att deltaga i lättare göromål och vara fruns hjälp och sällskap. Villig hjälpa mindre barn med läxläsläsning. Familjemedlem. Lön önskas. Svar emotses tacksamt und. sign. »19 år», Sollefteå p. r.

KVINNLIG trädgårdsmästare önskar plats första nov., att sköta om trefflig trädgård. Har flera års praktik, däribland statens tvååriga trädgårdsskola. Svar till »Småländska», Iduns exp. f. v. b.

UNG, praktisk skånska med flerårig vana i såväl praktiska väfnadsslag som konstväfnad samt kunnig i växtfärgning och skånsk knyppling, söker lärarinneplats eller annan lämplig sysselsättning. Svar till »Skånska, 24 år», Malmö p. r.

ENKEL, anspråkslös flicka, 17 år, som genomgått 8-klassigt högre elementarläroverk för flickor, frisk, glad liflig, söker plats som medlem i bättre familj, att gå frun tillhanda, se till barn och deltaga i alla i ett godt hem förekommande göromål. Små löneanspråk. Svar till »Platssökande», Kvidinge p. r.

GUVERNANTSPLATS, helst nu genast, önskar ung flicka, som genomgått 8-kl. elementarläroverk. Svar emotses tacksamt till »Karin», Borås p. r.

21-ÅRIG FLICKA, något kunnig i sömnad, önskar till 1 nov. plats i familj, är villig deltaga i förefallande göromål, gärna där barn finnes. Svar märkt »Pålitlig», Malmö p. r.

18-ÅRIG FLICKA af god familj, som genomgått 8-klassigt läroverk, önskar plats såsom husmoders hjälp. Van att i hemmet deltaga i husliga göromål. Är kunnig i finare handarbeten och enklare klädsömnad, äfven villig undervisa barn i vanliga skolämnen. Svar till »18 år», Enköping p. r.

23-ÅRIG FRISK och hurtig flicka af god familj på landet, önskar plats som guvernant. Van att undervisa t. o. m. 4:de klass. Musik. Barnkär. Goda betyg och ref. Svar tacksamt till »23 år», Postbox 41, Katrineholm.

EXAM. SKÖTERSKA önskar plats i okt. Tacksam för svar till »Sköterska», Iduns exp. f. v. b.

BÄTTRE FLICKA söker plats i finare hem på landet som hjälp och sällsk. för barn samt deltaga i lättare hushållsgöromål, har ej förut haft plats. Svar till »Sonja 19 år», Iduns exp., Stockholm.

UNG, bildad, förlofvad flicka önskar mot fritt vivre, under dec. och jan. mån., komma till prästgård eller egendom för att lära allt, som till ett väl ordnadt hem hörer. Svar till »Stina», Grimmeland pr Hällevadsholm.

UNDERVISNINGSVAN, skicklig guvernant. Vanl. skolämnen, språk, musik. Utm. betyg. »X. W.», Tidn.-kont., Humlegårdsg. 9, Sthlm.

EN 20 års flicka, som genomgått 8:kl. läroverk önskar plats som guvernant eller som husmoderns hjälpreda. Svar till »Familjemedlem», Box 15, Wara.

HUSHÅLLSVAN FLICKA önskar plats till herre eller dam att ensam sköta hemmet. Äger flera års vana i sjukvård. Svar till »Arbete», Iduns exp. f. v. b.

PRÄSTDOTTER, 22 år, huslig och något kunnig i sjukvård, önskar plats. Svar till »R. F.», Iduns exp. f. v. b.

EN 19-ÅRIG anspråkslös flicka, något skol- och musikbildad, önskar plats i familj, där barn finnes, helst på landet, att vara husmodern till hjälp. Vill anses som familjemedlem. Svar emotses tacksamt under adr. »19 år», A. 8, Karlsborg.

BARNKÄR FLICKA, som genomgått elementarläroverk, önskar 1 okt. plats som husmoders hjälp i bättre hem. Svar till »Huslig», S. Gumælii Annonsbyrå, Göteborg.

ELEVPLATS I MATLAGNING i finare privathem, pensionat eller sjukhem, önskas af ung flicka, som praktiserat i ett hem under 5 år och besitter särskild fallenhet för köket och god arbetsvilja. Platsen önskas mot fritt vivre. Svar till »E. B. 82», under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

21-ÅRIG SMÅLÄNDSKA önskar till 1 okt. plats i god familj, helst i Göteborg eller Bohuslän, för att som medlem af familjen deltaga i husliga göromål. Är något kunnig i musik, handarbete och enklare sömnad. Barnkär. Någon lön önskas. Svar till »Sept. 1912», Säfsjö p. r.

LÄRARINNA, undervisningsvan i skolämnen, språk, musik, söker plats. Goda betyg. Svar »Karin—Barnkär», Sv. Telegrambyrån, Sthlm f. v. b.

VÄRDINNA, bildad, duglig, med stor erfarenhet och kompetent att sköta ett hem, önskar plats i godt hem. Utmärkta rekom. Svar med uppgift å löneförm. till »Ordningssinne», Iduns exp. f. v. b.

HUSHÅLLSVAN, bättre flicka, kunnig i matlagning, bakning o. s. v. söker plats i godt hem där jungfru finnes. Svar »Enkel—Arbetsam», Sv. Telegrambyrån, Sthlm f. v. b.

SOM HUSFÖRESTÅNDARINNA hos respektabel ungherre, eller änkeman med mindre barn, söker bättre enkel medelålders flicka plats. Svar till »Maria hösten 1912», Sjötorp p. r.

FINNES det någon äldre finare familj, event. ensam dam som önskar bildad, allvarlig 22 års flicka som sällskap och hjälp, något kunnig i sjukvård och handarbete. Svar till »E.», Iduns exp.

22-ÅRIG FLICKA önskar plats som hushållerska till 1 nov. hos ung ensam herre på landet, helst musikalisk skollärare där tillfälle gifves få lära musik. Svar med uppgift om fordringar och lön till »22 år», Åsumtorp p. r.

ENKEL FLICKA, 28 år, (skånska) kunnig i matlagning, sömnad, väfnad och handarbeten, van vid landthushåll, söker plats som husmoders hjälp på större landtgård. Svar till »Arbetsam», Korsnäs p. r.

LÄRARINNA söker plats för läsåret. Genomgått läroverk. Privata Högre lärarinneseminarium i Stockholm. Något musikalisk. Varit i Tyskland för språkstudier. Svar till »W. K.», Nyköping p. r.

UNG engelska af god familj, som under sommaren vistats i svensk familj för att undervisa och tala engelska med barn, söker liknande anställning. Är äfven villig deltaga i förekommande göromål och sömnad samt leda pianoöfverspelning. Rek. lämnas af Fru Axel Dickson, Vikaryd, Alingsås.

EXAMINERAD SJUKSKÖTERSKA önskar sjukvård. Svar till »Syster E.», Svenska Dagbladets exp., f. v. b.

GOD LANDTBRUKAREDOTTER önskar plats som hjälp och sällskap i bättre familj, där jungfru finnes. Fullt kunnig i enklare matlagning samt bakning, syltning och strykning, villig och van deltaga i förekommande göromål. Svar emotses tacksamt märkt »Familjemedlem», Iduns exp. f. v. b.

UNG ELEMENTARBILDAD FLICKA önskar plats i familj att läsa med mindre barn. Är villig hjälpa till med inom hemmet förekommande göromål eller biträda med skrifgöromål. Svar till »Musikalisk 19 år». Eslöf p. r.

VERKLIGT GOD PLATS önskas 1 nov. af ung flicka, som nu innehar anställning i större hushåll. Van och kunnig i ett hems vård och skötsel. Arbetsam och ordentlig. Självständig plats i familj, brukshushåll, »matlag» eller dylikt föredrages. Svar märkt »1887» torde sändas till Benninge hemskola, Strängnäs.

BILDAD 26 års flicka kunnig i finare och enklare matlagn. och villig deltaga i hemmets alla förekom. göromål söker anställning i familj. Svar till »Familjemedlem», Uddevalla p. r.

BÄTTRE 25-årig flicka önskar den 1 eller 15 nov. plats i treflig familj såsom husmoderns hjälp och sällskap. Någon lön önskas. Tacksam för snart svar till »Hösten 1912», Eneryda.

Hemslöjdsmagasin!

Såsom extra hjälp under julbrådskan önskas plats af väfläraninna med flerårig praktik. Svar till »25 Nov.», Iduns exp. f. v. b.

Kindergartenlärarinna,

detta år utexam. från Margaretaskolans Kindergartensem. önskar plats i fam. vid bruk eller större herrgård (gärna utomlands) att sysselsätta och taga vård om ett par små barn, ej öfver 6 år. Vara frun till hjälp och sällskap. Familjemedlem. Ref. gifvas och önskas. Svar med uppgift om lön m. m. till »Eget rum», Iduns exp. f. v. b

Ung flicka,

hushållsintresserad, söker plats som hjälp och sällskap i familj, gärna där barn finnes. Svar till »24 år», Svenska Telegrambyrån, Göteborg.

GENF. Fin familj emottager unga flickor till inack. Underv. i franska och andra ämnen efter önskan. Alla mod. bekvämligheter. Villa »Les Tilleuls» ch. Châtelet 6, Roseraie.

UNGA DAMER, som ämna studera musik eller språk i Berlin, mottagas i pension. Ref.: Frk. Ödlund, Majorsgatan 10, 3 tr. Allm. Tel. 3712.

LÅNGBANSHYTTANS hushållsskola meddelar undervisning i enklare och finare matlagning, bakning, konservering, väfnad, klädd- och linnesömnad. För klena damer som önska rekreation och sysselsättning särdeles lämpligt. Adr. Långbanshyttan, Värmland.

PÅ VACKER EGENDOM i Östergötl. uti treflig familj mottages höst- och vinterinackorderingar. Vidare upplysningar genom Fru Valborg Leijon, Borum, Mogata.

FÖR ÄLDRE DAM med något oroligt lynne sökes nu i eller nära Sthlm inack. i godt hem. Svar till »Tillförlitliga referenser», Iduns exp.

I NORRLANDSK SJÖSTAD, godt hem, kunna tvenne barn, gossar eller flickor, få inackordering, att dela ett stort luftigt rum. God vård i föräldrars ställe utlofvas. Bra skolor. Bästa ref. Vid. Nya Inack.-Byrån, Jakobsbergsg. 34, 1 tr. ö. g., Sthlm.

1 à 2 UNGA DAMER mottagas i godt hem på landet för att genomgå en 6 veckors hushållskurs. Svar till»E. S.», Anten.

UNGA, flickor kunna få god inack. i vacker trakt af norra Skåne. Undervisning meddelas i matlagning, bakn. och allt hvad som hör till ett hems skötande. Pris 60 kr. Svar till »Ny Villa», Iduns exp.

TILL MODERAT PENSIONSPRIS emottagas unga svenskor i fint flickpensionat. Underv. i hushållsl. och skolämnen. — Sällskap, sport, musik etc. Derke, Steglitz-Berlin, Bismarckstr. 66.

TILLFÄLLE att lära franska. Dam erbjudes fritt vivre öfver vintern i fint hem i Rouen, där herrn önskar öfva svenska. Vuxna döttrar. Vidare meddelar Fru Signe Hjelmgren, Böö, Göteborg 5.

I FINT BILDADT HEM (ung juristfamilj) i Dalarne kan under höst och vintermånaderna, från den 15 sept., ung flicka af bättre familj erhålla inackordering och beredas tillfälle att lära hushåll. Månadsafgift 75 kr. Svar till »B. W.», Iduns exp.

Tibble Pensionat

vid Leksand öppnas 15 okt. af ny innehafvarinna. Härligt läge vid Dalälfven. Hög stärkande luft. Ang. musik. hem. Inack. mottagas året om. Lämpligt för ungdom som vill lära hushåll och all slags väfnad. Tillfälle till vintersport. Obs.! Undervisning i musik och finare handarbeten kan erhållas af skicklig lärarinna. Förfrågningar och anmälningar till fröken A. Hadders, Sysslomansg. 45, Uppsala c/o Lindgren.

Till höstterminen

kan bästa inack. erhållas för skolungdom nära flera af våra bästa skolor å Osterm. De bästa ref. Svar märkt »Aug. 1912», Iduns exp.

Hamnaryds Pensionat,

2½ km. fr. Ormaryds järnvägsstation å Småländska höglandet, 1,200 fot öfver hafvet, mottager på längre eller kortare tid, vinter som sommar, alla — äfven familjer — som behöfva hvila samt styrka för sina nerver. Fridfullt, härligt läge i kuperad terräng. Sjöar, barr- och löfskog. Gladt och fridfullt familjelif, godt bord, moderata priser. Personer behäftade med tuberkulos mottagas ej.

Rikstel., Ormaryd 1.

Fröken E. Hellström, Ormaryd.

»HEM 1912». En medelålders bättre flicka, som i 12 år varit i en plats men är uttröttad på kontorsarbete, frågar om det finns någon person som skulle vilja antingen som kompanjon eller förlagsman hjälpa för att få ett hem på landet, afsedt att mottaga bättre ensamstående barn till uppfostran. För vidare meddelande tacksamt svar till »Hem 1912», Iduns exp.

Hyfvelbänkar, Skottkärror, Magasins- och Fabrikskärror, Verktygsskaft o. Löfvirke äro våra specialitéer. Våra med synnerlig omsorg utförda stall-, jordbruks- o. trädgårdskärror à 15 kr. levereras *fraktfritt* alla järnv.-stationer i hela riket. Beställ i dag från ***Stockamöllans Aktiebolag, Stockamöllan. Tel. 9.***

Glace är en god och billig efterrätt.

Med en

Husqvarna Glacemaskin

kan hvarje husmoder fort o. bekvämt tillreda olika slag af glace. Bruksanv. med en mängd olika recept för olika slags glacer åtföljer hvarje maskin och sändes äfven på begäran gratis och franko. Tillverkas i olika storlekar och säljes från 6 kr. hos hvarje välsort. järn- & bosättningsaffär.

För engelska sjukan,

som bryter ut vid alla åldrar intill 40 år, fås säker hjälp med utvärtes medel af undertecknad, som har 35 års praktik i Engelska sjukans behandling.

De mest framträdande symptomerna äro *blodfattigdom, slappa armar o. ben, gnatigt lynne, ingen sömn, ingen aptit,* somliga äta mycket, men magra ändå, kroppen blir upplöst i slem som stockar sig i lederna och medför *kyla, klåda* och *utslag.* Blir ej slemmet utrensadt brytes kroppen sönder. Ingen behöfver resa hit. Beskrif symptomerna. *Sneda lemmar* kunna bli återställda. Bref besvaras mot dubbelt porto.

Tusentals intyg finnas.

Hanna Bengtsson, Malmö.
Regementsgatan 82.

Konungariket Sachsen.

Technikum Mittweida

Rektor: Professor A. Holzt.

Högre tekniskt Läroverk för elektro- och maskinteknik. Skilda afdelningar för ingeniörer, tekniker och verkmästare. Elektrot.- och maskinlaboratorier. Instruktions-verkstäder. 36:te läsåret. 3610 studerande. Program etc. kostnadsfritt gen. Sekretariatet.

Doktor A. Kjellbergs

kurs i massage och sjukgymnastik.

Begär prospekt! Stockholm. Mästersamuelsgatan 70.

Gymnastikdirektörsexamen

aflägges efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.

Ny kurs börjar 14 sept.

Prospekt gen. *kapten J. Thulin, LUND.*

Vid

Professor Unmans Institut

börjar 1 okt. ny (ett-årig) kurs i ***Massage*** och ***Sjukgymnastik.*** Begär prospekt. Brunkebergsgat. 9, Stockholm.

Vid

Göteborgs Gymn. Institut,

Göteborgs Arkader, Göteborg,

börjar 10 okt. fullständig utbildningskurs i **Massage** och **Sjukgymnastik** (för damer och herrar). **Begär prospekt.**

Professor Cederschiöld

behandlar med ***egna massagemetoder:*** Mag-, Tarm- Reumatiska- och Nervåkommor m. m. Näs-svalgkatarr lokalt med instrument smärtfritt. Grefturegatan 22, Stockholm.

ZoToS Osvikligt medel mot Sjösjuka.

På apotek i askar å kr. 2.00 och 3.50.

SANITAS.

Specialaffär för Sjuk- o. Hälsovårdsartiklar.

Dambindor 95 öre pr duss., med lifband 1.25. Stickade från 5 kr. pr duss Sprutor, Sköljkannor. Bråckband, Nappar o. Bindor. Landsortsorder exp. omgående. Rekv. från 5 kr fraktfritt. **Odengatan 39, Stockholm.**

Mot grått hår.

Enda fullt tillförlitliga oskadliga medel som återgifver hår och skägg dess ursprungliga färg. Pris 5 50 + porto Endast i **Fanny Gelins Parfymmagasin, 5 Malmtorgsg., Sthlm.** Kungl. hofl.

Javana Lelu

det bästa medel för erhållande af långa ögonfransar och tjocka ögonbryn. Pris 6 kr.

Franska Parfymmagasinet.

21 Drottningg. 21, Sthlm. Hofleverant.

MOMENTAN.

Bästa färgmedel för hår och skägg. Är för hälsan oskadligt. Verkan ögonblicklig. Fäller ej vid tvättning. Pris 5 kr. pr sats.

Ziwertz Eftr., Göteborg,

Återförsäljare rabatt.

Oatine-Crème är det förnämsta medlet att skydda huden för köldens skadliga inverkan. Denna kraftiga snöhvita naturprodukt-extrakt af ren hafre renar porerna, läker huden o. hyn blir vacker o klar Äkta endast i hvit burk med grönt lock The Oatine C:o, London. Oatine-Crème säljes efter tullförhöjningen till 1.50 o. 3 kr. pr burk samt Oatine-Tvål, Oatine-Puder o. Balsam säljes öfverallt o. hos A. W. Nording, Biblioteksgatan 11 o. Drottninggatan 63, Stockholm.

Bästa järnmedel utmärkt! styrkande Föreskrifves af många läkare

Ferrin

Apoteket Lejonet, Malmö.

Finnes äfven i form af

Tabletter.

Fås på apoteken.

Köttsoppa

anrättas bäst med

MAGGI's

Buljong-Tärningar.

Lättantändliga vekar enligt svenskt patent N:o 16705

LILJEHOLMENS

Stearinfabriks-Aktiebolag

Kungl. Hofleverantör

STOCKHOLM Sö.

Kronljus	Kanalljus
Stakljus	Grenljus
Lyktljus	Julgransljus
Altarljus	Cykelljus

Illuminationsljus

Pianoljus "Splendor"
i engelsk typ.

Endast superior och prima ljus äro stämplade "LILJEHOLMEN"

Kurs i Klädsömnad och Linnesömnad.

***Lotten Dahlström,* Holländaregatan 6.** Tel. Br. 209. Prosp. på begäran.

Kurs i klädsömnad.

Elever mottagas dagliger kl. 11—3. Upplysn. i skolans lokal, Grefgatan. 57. Allm. tel. 224 53. Prospekt på begäran.

Selma Wahlgren.

Kuddöverdrag

av grått hellinne, storl. 40×75 cm. med knutna fransar och uppritat mönster enligt vidstående illustr. Pris pr st. kr. 1.95. Utan mönster kr. 1.75 pr st. 5 st. franko. Obs! Vanliga priset å dessa kuddöverdrag i Tapisseriaffärerna är 3 à 4 kr. **Västgöta Linneväveri, Fritsla.**

Till alla som lida af svaghet!

Tag detta och använd det i Edert hem. Det skall återställa Eder vitalitet, bota Eder reumatism, ryggvärk och andra kroniska åkommor samt göra Eder till den man Ni bör vara.

Det tjänar ingenting till att gå och hänga hufvudet. Edert onda förbättras icke därmed.

Vi böra använda hvarje medel, som kan förbättra vår lifsglädje. Vi hafva visserligen mycket att vara ledsna öfver, men det mesta häraf hafva vi att skylla oss själfva för.

Att vara stark och frisk är detsamma som att vara lycklig. Om Ni ej är i stånd att njuta af de gåfvor, naturen så frikostigt gifvit Eder, så beror detta helt säkert i mångt och mycket på Eder själf. Ni utrustades med en konstitution, som väl skulle hafva stått profvet upp till åtminstone 70 år, men Ni har brutit mot naturens lagar, och Ni måste plikta därför

Ni har förlösat Eder vitalitet. Ni har gått den väg, som dödar. Eder lifskraft har kväfts genom Edra egna dårskaper.

Fatta mod! Res er upp ur det svaghetstillstånd, hvari Ni råkat! Vänd ryggen åt det förflutna! Benytja Eder af de medel, som naturen lämnat inom räckhåll för Eder att öfvervinna det onda med! Gör lifvet till en glädje! Var frisk och glad och återvinn Eder styrka och själftillit genom att bära "Ajax" Torr-Cell-Batteriet medan Ni hvilar!

"Ajax"-batteriet är en vetenskaplig anordning, hvarmed en stark ström af lifgifvande elektricitet ingjutes i kroppen. Ingen stöt eller irritering förekommer. Under dess kraftiga inflytande försvinna värk och smärtor liksom dimman för morgonsolen. Blodet strömmar igen genom Edra ådror med förnyad kraft. Hälsans rosor återvända till Edra kinder, och Ni känner Eder såsom ung på nytt.

Vi kunna visa Eder många män, hvilka kommo till oss såsom sista resurs, sedan de blifvit intalade, att de aldrig mer skulle kunna återvinna sin forna energi, men nu genom vår metod återvunnit fullständig hälsa och styrka. Dessa män skola säga Eder, att vi icke berömma vårt batteri mera än hälften af hvad det förtjänar.

Ni får den fritt.

Vänta icke en dag längre. Besök oss eller skrif ofördröjligen efter vår ill. 80-sidiga bok. Den skall gifva Eder inblick i mångt och mycket rörande anledningen till och botandet af sjukdomar. **Obs.!** Den sändes Eder utan någon som helst kostnad.

Telefoner: Riks. 89 03. — Allm. 76 48

Svenska Elektriska Institutet,

Afdel. 15, Hamngatan 24, Stockholm.

Franska Skolan,

Döbelnsgatan 9. (Allm. Tel. 78 11).

Fullständigt åttaklassigt läroverk för flickor. I de tre förb. klasserna och i lekskolan mottagas äfven små gossar, som beredas till allm. läroverk.

Anmälningar af nya elever mottagas i skolans hus fr. o. m. den 28 aug. dagligen kl. 12—1.

Höstterminen börjar med inträdesprövningar den 13 sept. kl. 10 f. m.; allmänt upprop sker den 14 sept. kl. 10 f. m.

Jenny Müller.

Åhlinska skolans hushållskurs

börjar tisdagen den 17 september kl. 10 f. m. Upplysningar lämnas af fröken Elin Fredholm, Hornsgatan 81, Riks 732, eller i Åhlinska skolan, Dalagatan 16—18.

Husmoderskolan Hemmet

börjar höstterm. d. 16 sept. Grundlig o. praktisk undervisn. Utm. referenser. Prospekt g:m ***Fru Anna Gyllenspetz,*** f. von Holten, Drottningg 67, Stockholm.

Fil. D:r Anna Ahlströms Läroverk

Nya Elementarskolan för flickor,

29 Kommendörsgatan, Stockholm, invid Cirkusplan.

Småskola (äfven gossar). **Elementarskola** med **normalskolekompetens. Gymnasium** med **dimissionsrätt.** Anmälningar kunna ske skriftligen.

Anna Ahlström, fil. d:r.

Birgitta-Skolans kurser

i Klädsömnad, Fransk linnesömnad, Konstbroderi, Spetssöm och Knyppling börja åter 15 sept. ***Regeringsgatan 19—21.*** Prospekt på begäran.

Föreståndarinnor:

Elisabeth Glantzberg. **Emmy Kylander.**

Till Kindergarten och de tre förberedande klasser

i Beskowska skolan, Engelbrektsgatan 9 vid Humlegården, mottages anmälningar af gossar och flickor från 5 år, hvardagar kl. 12 30—1 e. m. Tel. Riks 90 40. Allm 76 78

Djursons Sjukhem

för nervsjuka, naturskön trakt med hälsosamt klimat och barrskogsbeklädda höjder. Post- och telegrafadress: Järfva. Rikstelefon Ulriksdal 52.

Kindergarten.

Höstterminen börjar den 20 sept. Nyanmälningar mottagas Bergsgatan 20, 4 tr., Sthlm. Allm. tel. Kungsh. 22 92.

ELSA KARLSON,
exam. Kindergartenlärarinna.

Husmoderskolan i Karlstad.

Sex veckors kurs i matlagning, bakning m. m. tager sin början den 4 okt. Prospekt på begäran.

Husmoderskurser

börja den 1 och 15 i hvarje månad. Prospekt på begäran mot porto. Svar till Husmoderskolan, Insjön.

Ny väfbok

omfattande ett 60-tal afbildningar af väfnader från 4—16 skaft med sina solfnotor från Elin Johanssons väfskola, Linköping, och Sigrid Palmgrens väfskola, Norrköping. Redigerad af Gerda Björck.

Försäljningen sker genom Bokhandeln, Östergötlands Läns Hemslöjdsförening samt utgifvarne.

Undervisning i linnesömnad

(äfven blusar och barnkläder m. m.) börjar den 7 okt. 1912. Hvarje kurs (pris 25 kr.) omfattar 1 månad, 2 timmar dagl. Praktisk metod utan träckling och med begagnande af symaskinens alla apparater. Hvarje elev disponerar en symaskin. Hålsöm. Lektionsvis kr. 0:50 pr timme. Ida Andersson, Göteborg, Öfra Djupedalsg. 3, 2 tr. Hörnet af Nordhemsg. Tel. 110 85. Anmälningar före 1 okt. under adr. Broby.

Anteckna vår adress. Det lönar sig utmärkt att begära vårt pris vid behof af:

FRUKT

-Skåp.
-Hyllor.
-Stall.
-Stegar.

Potatisförvaringskistor. Strykbräden, Ärmstrykbräden, Tvättbräden, Stegar, Trappstolar, Blomsterställ Trädgårds-, Balkong- och Verandamöbler.

Rönneådalens Aktiebolag,

adr. **Stockamöllan.** Telefon 5.

Hvilken dam

är ej angelägen om att ernå och bibehålla en ungdomligt fraiche hy, fri från orenheter af hvarje slag? Hvarför då ej använda

Dermin-crème

sammansatt af för huden synnerligen välgörande ingredienser, kontrollerade af exam. apotekare?

Pris 2:50. Försändes till landsorten mot efterkraf.

Dermin-Nederlaget, Stockholm 2.

En bok "Om dekoration och målning" jämte fullständiga färgskalor sändes gratis och franko till envar af Iduns läsare, som är intresserad af att med ringa arbete och med lysande resultat på otroligt kort tid själf måla och lackera gamla och nya möbler m. m. Insänd Er adr. till Le Ripolin, 24 Smålandsgatan, Stockholm.

Från YSTAD HAPARANDA

användes YVY tvål.

Säljes i hvarje välsorterad parfym- och herrekiperingsaffär för 50 öre pr st.

Österlin & Ulrikssons Kem. Tekn. Fabrik,

– YSTAD –

Hvarje hem

bereder sig afsevärda besparingar och vinst genom att göra sina inköp af yllevaror hos oss. **Även de minsta kvantiteter erhållas till fabrikspris** — och så får man **verkligt prima varor, starka, varma, färgäkta och arsenikfria.**

I hvarje hem bör man ha till hands våra priskuranter och öfriga upplysningar att rådfråga, då köp skall göras.

Den som har ull och stickylle bör icke underlåta att höra sig för hos oss, innan han använder dessa råvaror. Han kan då få dem förädlade till garn, schalar, filtar, tyger, stickade varor, mattor m. m. — eller utbytta mot sådana (utan kontant mellangift).

Sahlströmska Fabrikens Aktiebolag,

Jönköping.

Det modernaste och elegantaste i tyger af hög kvalitet representeras af märket

"WELLWOVEN"

Genom att specialiseras å ett fåtal märken står fabrikatet ouppnådt i fråga om såväl **utförande, styrka, kvalitet** som **pris.** Tillhandahålles af de flesta första klass klädesaffärer, samt engrossister inom landet i Cheviot, Foulé, Engelsk Serge, Croisé i de alltid tilltalande och klädsamma färgerna djupsvart, högblått och modernt grått.

Begär alltid fabrikatet "Wellwoven" hvilket innebär en garanti å högsta kvalitet.

En varas goda beskaffenhet ihågkommes långt efter sedan priset fallit i glömska.

Med detta nummer följa Iduns Romanbilaga och Iduns Mode- och Handarbetstidning.

Wilhelmssons Boktr. A.-B., Sthlm, 1912.